Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ЗВЯЗДА

Орган ЦК і МК КП(б)Б, ЦВК і СНК БССР

№ 59 (5185)
САКАВІК
14
ЧАЦВЕР
1935 г.
год выдання XVIII

ЦК ВКП(б) тав. І. В. СТАЛІНУ

Дарагі Іосіф Вісарыёнавіч!

Першае слова нас, работнікаў беларускай совецкай кінематаграфіі, святкуючых свой дзесяцігадовы юбілей, накіроўваецца да вялікай партыі Леніна—Сталіна.

Першая мысль і першае пачуццё, ахапляючыя кожнага з нас, гэта пачуццё глыбокай адданасці нашай партыі, яе Цэнтральнаму Камітэту і нашаму дарагому, любімаму вялікаму Сталіну.

Поспехі беларускай совецкай кінематаграфіі—аднаго з атрадаў усесаюзнага кінамастацтва—ёсць рэзультат геніяльнага кіраўніцтва ЦК ВКП(б), брацкай дапамогі ўсяго Совецкага Саюза і тaржаства ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі.

Комуністычнай партыі мы абавязаны тым, што створана беларуская совецкая кінематаграфія, якая з'яўляецца важнейшым участкам нацыянальна-культурнага будаўніцтва БССР і велізарнай сілай у руках партыі ў барацьбе за соцыялістычнае выхаванне працоўных, за новыя перамогі соцыялістычнага будаўніцтва, за абарону соцыялістычнай радзімы.

Комуністычнай партыі мы клянемся, што ўсю сваю творчую энергію, сілу і волю аддамо справе стварэння «новых фільмаў, праслаўляючых, падобна «Чапаеву», веліч гістарычных спраў барацьбы за ўладу рабочых і сялян Совецкага Саюза, мабілізуючых на выкананне новых задач і напамінаючых як аб дасягненнях, так і аб труднасцях соцыялістычнай будоўлі» (СТАЛІН).

Няхай жыве комуністычная партыя і яе Цэнтральны Камітэт!
Няхай жыве вялікі, мудры наш родны, любімы таварыш СТАЛІН!

Ключ да ўмацавання калгасаў

Некаторыя партыйныя арганізацыі надзвычай проста зразумелі свае задачы, выцякаючыя з новага Прыкладнага статута сельскагаспадарчай арцелі. Яны абмежаваліся склiканнем мясцовых злётаў калгаснікаў-ударнікаў. На гэтых злётах далёка не было недахвату ў апладысментах. Але, прывітаўшы новы статут і дэлегатаў з'езда, яны рашылі, што ўжо ўсё зрабілі, што змаглі.

Не, не выйдзе гэта. Трэба зрабіць усе практычныя вывады з другога ўсесаюзнага з'езда калгаснікаў-ударнікаў. Трэба перш за ўсё ва ўсіх сельскагаспадарчых арцелях прыняць на аснове Прыкладнага статута канчатковы статут. Але і прыняццем канчатковага статута ў кожнай арцелі справа не заканчваецца. Трэба дабіцца, каб работа арцелі была пабудавана на аснове новага статута. Работы хопіць не на дзень і не на два.

Між тым у некаторых раёнах ўменна на дзень-два разлічылі ўсю «кампанію». Мы пісалі ўжо, як Прыкумскі раённы камітэт партыі (Паўночна-Каўказскі край) прабаваў у 24 гадзіны закончыць абмеркаванне і зацвярджэнне новага статута і што з гэтага выйшла. На жаль, Прыкумскі раён не выключэнне.

Па таму-ж шляху фармальных і бюракратычных адносін да новага статута пайшлі ў Кузнецкім і Навадзевічынскім раёнах Куйбышэўскага края. У калгасе «Чырвоны Октябр», Балашоўскага раёна, Саратаўскага края, пасля молніеноснага прыняцця канчатковага статута нават ударнікі нічога не маглі сказаць аб яго змесце, бо не ведалі яго. Каму патрэбна і ў чыіх інтарэсах такое абмеркаванне статута.

Ніхто не прапануе запрагваць ... нікаў, усіх, а не толькі перадавых, прапаноўвалі зажаць асабістыя інтарэсы калгасніка, таварыш Сталін паправіў іх. Ён сказаў:

«Вы ніколькі не ўлічваеце асабістых інтарэсаў калгаснікаў, калі вы гаворыце, каб не больш адной дзесятай часткі гектара прысядзібнай зямлі даць калгасніку. Некаторыя думаюць, што карову нельга даваць, другія думаюць, што свінаматку нельга даваць. І наогул вы хочаце зажаць калгасніка. Гэта справа не выйдзе. Гэта няправільна».

«Вы людзі перадавыя. Я разумею, што вы вельмі клапоціцеся аб калгасным ладзе, аб калгаснай гаспадарцы. Але хіба ўсе калгаснікі такія, як вы. Вы-ж меншасць у калгасах. Большасць некалькі інакш думае. З гэтым трэба лічыцца ці не? Я думаю, што трэба лічыцца».

«Калі ў вас у арцелі няма яшчэ багацця прадуктаў і вы не можаце даць асобным калгаснікам і іх сем'ям усё, што ім патрэбна, то калгас не можа ўзяць на сябе, каб і грамадскія патрэбы задавальняць і асабістыя. Тады лепш сказаць, прама, што вось такая-то галіна работы — грамадская, а такая-то асабістая. Лепш дапусціць прама, адкрыта і чэсна, што ў калгасніка двара павінна быць свая асабістая гаспадарка, невялікая, але асабістая. Лепш выходзіць з таго, што ёсць арцельная гаспадарка грамадская вялікая, буйная і рашаючая, неабходная для задавалення грамадскіх патрэб, і ёсць побач з ёю невялікая асабістая гаспадарка, неабходная для задавалення асабістых патрэб калгасніка. Паколькі ёсць сям'я, дзеці, асабістыя патрэбы і асабістыя густы, то з гэтым нельга не лічыцца. І вы не маеце права не лі-...

Вынікі другога ўсесаюзнага з'езда калгаснікаў-ударнікаў

ДАКЛАД ЗАГАДЧЫКА СЕЛЬГАСАДДЗЕЛАМ ЦК ВКП(б) тав. ЯКАЎЛЕВА Я. А. НА МАСКОЎСКІМ І ЛЕНІНГРАДСКІМ ПАРТЫЙНЫХ АКТЫВАХ

I. ВЫРАСЛІ КІРАЎНІКІ І КІРАЎНІЦЫ НОВАЙ КАЛГАСНАЙ ВЁСКІ

Другі з'езд калгаснікаў-ударнікаў паказаў, якіх выдатных арганізатараў буйнай гаспадаркі высунулі калгасы ў самыя невялікія тэрміны.

На другім з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў амаль кожны дэлегат расказваў аб перамогах сваёй гаспадаркі, ганарыўся ўраджаямі і ўдоямі ў яго калгасе. Як аб мінулым, дэлегаты з'езда расказвалі аб труднасцях першых 2-3-х гадоў пераводу аднаасобнай сельскай гаспадаркі на калгасныя рэйкі.

Такіх людзей было на з'ездзе 1433, з іх 390 калгасных брыгадзіраў, 331 старшыня калгаса, 55 трактарыстаў, камбайнераў і механікаў, 161 работнік жывёлагадоўчых ферм. Дзве трэці ўдзельнікаў з'езда толькі ў апошнія 4 гады сталі калгаснікамі. З усіх дэлегатаў з'езда дзве трэці—беспартыйныя калгаснікі. Усё гэта людзі, якім калгасны лад даў усё: выхад да заможнага і культурнага жыцця, магчымасць працаваць у буйнай вытворчасці і кіраваць ёю.

У гэтых новых, сапраўды совецкіх кадрах калгаснай вёскі выдатнае месца занялі жанчыны. Іх было на з'ездзе 442 — трэць усяго з'езда. З іх — 102 брыгадзіры і 27 старшынь калгасаў. На першым з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў — два гады назад — жанчыны складалі толькі сёмую частку з'езда.

Кожны з гэтых людзей быў жывым прыкладам таго найвялікшага перавароту, які адбыўся ў ...

...на-Балкарскай вобласці, дакладваў тав. Мерэжка), аб палях Заходняй Сібіры, даўшых у 1934 годзе 120 пудоў пшаніцы з гектара (калгас «Новый путь», дакладвала тав. Зінкова), аб ільняных пасевах Калінінскай вобласці, даўшых з гектара 27 пудоў ільну-валакна (калгас «Гигант», дакладваў тав. Барбашоў), аб бавоўня-...

Гэтага аказалася даволі, каб у перадавых калгасах выпрацоўваць і хлеба, і мяса, і масла ў два і ў тры разы больш таго, што тыя-ж людзі выраблялі раней, калі яны жылі раздробленымі дробнымі гаспадаркамі.

Значэнне другога Ўсесаюзнага з'езда калгаснікаў заключаецца ў тым, што пра ўсё гэта цяпер рас-...

Раскарчоўка патрабуе ўкладання велізарнай колькасці працы. Калгас пойдзе на гэта мерапрыемства ўсур'ёз, калі ён будзе ўпэўнен, што дзесяцігоддзі будзе карыстацца ўраджаем і зямля будзе ў яго ў бестэрміновым карыстанні.

Лясныя палосы даюць поўнасцю абарону палям толькі праз 10—20 гадоў пасля пасадкі.

Словам, калі мы хочам атрымаць ад зямлі не хударлявыя 50-пудовыя ўраджаі зерна, не жалкія 15-пудовыя ўраджаі ільновалакна, а з года ў год 100-пудовыя ўраджаі зерна, 30-пудовыя ўраджаі ільну-валакна, трэба з года ў год упорна і цярпліва прыкладаць да калгаснай зямлі клапатлівы догляд гаспадара. А сапраўдным гаспадаром можна лічыць толькі той калгас, які ведае кожны ўчастак сваёй зямлі і з года ў год працуе над яе паляпшэннем. Для таго, каб калгас адчуў сябе сапраўдным гаспадаром, трэба, каб кожны калгаснік быў цалкам упэўнен, што зямля астанецца ў яго навечна, што ён і яго дзеці будуць карыстацца рэзультатамі сваёй працы на грамадскім полі.

Вось чаму ў праекце Прыкладнага статута сельскагаспадарчай арцелі, унесеным на разгляд з'езда, прадугледжвалася, што зямля, займаемая арцеллю, «замацоўваецца за арцеллю ў бестэрміновае карыстанне».

Тт. Сталін, Молатаў, Калінін, Варашылаў, Кагановіч на пасяджэнні камісіі з'езда ўважліва слухалі прамовы калгаснікаў. ...

...жава гаворыць калгасам: вы ўжо заканчваеце збіранне ўчасткаў раздробленых дробных сялянскіх гаспадарак у буйныя зямельныя масівы калгасаў; дзяржава замацоўвае гэту зямлю ў вечнае карыстанне калгасаў: цяпер працуйце над гэтай зямлёй так, каб з года ў год расло пладародзе зямлі, каб знікла пустазелле, каб з года ў год расло багацце калгасаў і ўсёй нашай радзімы.

Аднак, гэта толькі адзін бок пытання аб упарадкаванні зямлі. Калі-б Прыкладны статут абмежаваўся толькі тым, што замацаваў за кожным калгасам навечна займаемую ім зямлю, то гэтым было-б зроблена толькі поўсправы. Гэтым была-б знішчана міжкалгасная абязлічка зямлі, але яшчэ захавалася-б абязлічка зямлі ўнутры калгасаў. Унутрыкалгасная абязлічка зямлі азначае, што брыгады і калгаснікі з года ў год працуюць на розных участках калгаснай зямлі. Такая абязлічка — злейшы вораг калгаснай заможнасці. Мы нічога не маглі зрабіць з гэтай абязлічкай зямлі ў 1930 годзе. Тады большая частка зямлі была яшчэ ў руках аднаасобнікаў. Тады сяляне разумелі калгас, як работу скопам. Іншая справа цяпер. Амаль кожны калгас разбіўся на брыгады. Калгасныя брыгады ўжо складаюцца ў большасці выпадкаў з пастаяннага саставу людзей. Цяпер кожны калгас можа і павінен, разбіўшы зямлю на палі севазвароту, даць кожнай палявадчай брыгадзе ў кожным полі севазвароту пастаянны ўчастак зямлі. Тады на справе будзе пакончана з абязлічкай зямлі.

трэба цвёрда зразумець, што прынцыпы кожнага статута ёсць першы крок да яго бясспрэчнага і акуратнага выканання. Масы калгаснікаў праяўляюць выключны інтарэс да новага статута. Было-б злачынствам тушыць гэты інтарэс. Аб тым, з якой пільнасцю і ўвагай падыходзяць калгаснікі да кожнага пункта, да кожнага слова статута, паказваюць між іншым допісы ў «Праўде», паведамленні з калгаса імя Н. Крупскай, Торжскага раёна, Калінінскай вобласці. Зразумела статут — не інструкцыя на ўсе выпадкі калгаснага жыцця. Статут ёсць асноўны закон, намячаючы галоўную лінію развіцця калгаса да культурнага заможнага жыцця. Зусім натуральна таму, што калгаснікі імкнуцца запісаць у свой канчатковы статут тыя задачы сваёй гаспадаркі, якія ператвораць яе ў сапраўды культурную перадавую гаспадарку.

Абмеркаванне і зацвярджэнне новага статута, яго безагаворачнае выкананне павінна падняць новую хвалю працоўнага энтузіязму ў калгасах, павысіць актыўнасць і гаспадарчую ініцыятыву кожнага калгасніка. Галоўнае цяпер у тым, каб падцягнуць адстаючыя калгасы да ўзроўню перадавых. Прыкладны статут аддае гэтай задачы асобую ўвагу. Ён спалучае асабістыя інтарэсы калгаснікаў з іх грамадскімі інтарэсамі. Таварыш Сталін на канцы з'езда сказаў:

«Калі вы хочаце ўмацаваць арцель, калі вы хочаце весці масавы калгасны рух, які павінен ахапіць мільёны двароў, а не адзінкі і сотні, калі вы гэтага хочаце дабіцца, — вы пры цвярозых умовах павінны абавязкова ўлічваць апрача агульных інтарэсаў калгаснікаў, іх асабістыя інтарэсы».

І калі прадстаўнікі перадавых калгасаў, не ўлічваючы таго, што трэба мець на ўвазе ўсіх калгаснікаў, ... інтарэсамі калгаснікаў. Без гэтага немагчыма ўмацаваць калгасы. Спалучэнне асабістых інтарэсаў калгаснікаў з грамадскімі інтарэсамі калгасаў — вось дзе ключ умацавання калгасаў».

Так таварыш Сталін вучыў перадавых калгаснікаў кіраваць калгаснымі масамі. Яшчэ ў большай ступені гэта павінны ўлічыць камуністы раённых, абласных і краявых работнікі. Яны павінны кіраваць калгасамі так, каб кожны калгаснік быў асабіста кроўна зацікаўлен у справах калгаса, у яго росце і працвітанні.

Надыходзячая веснавая сяўба не можа перашкодзіць абмеркаванню статута. Прыняцце статута — не пабочная сяўбе справа. Якраз абмеркаваннем статутаў можна лепш мабілізаваць калгаснікаў на выдатную падрыхтоўку да сяўбы і паспяховае яе правядзенне. У дакладзе тав. Якаўлева, надрукаваным учора ў «Праўдзе», падрабязна каменціраваўся кожны пункт Прыкладнага статута. Тут няма патрэбы спыняцца на гэтым. Напомнім толькі адно — аб калгасных кадрах. Таварыш Сталін на нарадзе з металургамі сказаў:

«Трэба берагчы кожнага здольнага і разумеючага работніка, берагчы і вырошчваць яго. Людзей трэба клапатліва і ўважліва вырошчваць, як садоўнік вырошчвае аблюбаванае пладовае дрэва».

Гэта ўказанне з асобай сілай адносіцца да калгасаў. Тут кадры ў нас маладыя і расціць мы іх павінны з яшчэ большай клапатлівасцю і ўвагай, чым у іншых галінах нашай гаспадаркі. Партыя нікому не дазволіць адмахнуцца ад новага калгаснага статута і ад задач, з яго вынікаючых. Няхай гэта сабе наматаюць на вус некаторыя бюракраты, прывыкшыя па прынцыпу незабываемага Фамусава «падпісана і з плеч далоў».

(ПЕРАДАВЫ АРТЫКУЛ «ПРАЎДЫ»).

насць жанчыны на калгасным з'ездзе была выключна вялікая. Гэта і зразумела. Жанчынам перамога калгаснага ладу дала не толькі вызваленне ад ціскоў і бязвыхаднасці дробнай аднаасобнай гаспадаркі, але і сапраўднае роўнапраўе з мужчынамі ў сям'і. Жанчыны-калгасніцы, прымаўшыя ўдзел у з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў, справядліва ганарыліся ў сваіх прамовах і гутарках тымі сотнямі працадзён, якія яны выпрацавалі нароўні з мужчынамі ў грамадскай гаспадарцы. Яны справядліва ганарыліся тым, што яны не горш за мужчын кіруюць калгаснымі справамі, як старшыні калгасаў або брыгадзіры. Яны паказвалі сваім прыкладам, — як калгасны лад, пакончыўшы з адсталасцю і галечай аднаасобнай сялянскай гаспадаркі, разам з тым знішчыў **аснову** векавечнага прыгнечання жанчыны ў сялянскай сям'і. Роўнапраўе для жанчын ў вёсцы заваявала савецкая ўлада, калі яна дапамагла сялянам перайсці са шляху аднаасобнага на шлях калгасны. А ўсяго некалькі гадоў назад усе нашы ворагі разлічвалі на тое, што ім удасца падняць жанчын супроць калгасаў. Ворагі нашы, як заўсёды, і тут жорстка пралічыліся.

Калгаснікі і калгасніцы, выступаўшыя на з'ездзе, расказвалі аб палях Паўночнага Каўказа, дзе, не гледзячы на засуху 1934 года, 160 пудоў пшаніцы з гектара (калгас імя Сталіна, Кабардыных палях Туркменістана, на якіх было сабрана і здана дзяржаве 190 пудоў бавоўны з гектара (калгас «Большевик», дакладваў тав. Ага-Юсуп-Алі), аб жывёлагадоўчых фермах Башкірыі, дзе на працягу года не загінула ні адной галавы маладняка (калгас імя Калініна, дакладваў тав. Ахіяраў), аб каровах, даўшых у Паўночным краі ўдоі ў 6.687 кілограмаў (калгас «Красный Октябрь», дакладвала тав. Фаміна).

Зразумела, на з'ездзе былі прадстаўлены лепшыя калгасы. **Але лепшымі яны сталі не таму, што ў іх нейкая асобая тэхніка ці глеба, або асаблівы клімат.** У гэтых калгасаў тыя-ж трактары і машыны, якія і ў другіх калгасах. Гэтым калгасам прадастаўлена ў карыстанне такая-ж дзяржаўная зямля, як і другім калгасам. Гэтыя калгасы, як і другія, арганізаваліся ў апошнія 4-5 год. Усё адрозненне перадавых калгасаў заключаецца ў тым, што яны здолелі скарыстаць перавагі буйнай гаспадаркі: яны здолелі добра скарыстаць машыны; і галоўнае — у гэтых калгасах выраслі вопытныя, надзейныя і правераныя кіраўнікі, і члены гэтых калгасаў навучыліся берагчы грамадскае дабро і чэсна працаваць.

казана ўсёй нашай краіне самімі сялянамі, кіраўнікамі і ўдарнікамі перадавых калгасаў. З'езд калгаснікаў-ударнікаў паказаў яшчэ раз **усім** калгаснікам і калгасніцам, што ключ да заможнага культурнага жыцця знаходзіцца ў іх уласных руках.

Такія перадавыя калгасы пакуль яшчэ не складаюць большасці. Уся справа ў тым, каб вопыт перадавікоў па магчымасці хутчэй перадаць усім калгасам. Вось для чаго ў першую чаргу і патрабаваўся **новы** Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі.

Пытанне аб статуце — гэта пытанне аб тым, як **падняць усе калгасы да ўзроўню дзесяткаў тысяч перадавых,** ужо стаўшых бальшавіцкімі, ператварыўшых ужо сваіх членаў у заможных.

У старым Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі — 1930 года — былі запісаны тыя правілы, на аснове якіх сяляне пераходзілі ад дробнай аднаасобнай гаспадаркі да буйнай грамадскай. Цяпер пытанне аб'яднання большасці сялян у калгасы вырашана цвёрда і беспаваротна. Таму новы Статут павінен сказаць, як трэба жыць і працаваць у арцелі, **як лепш наладзіць калгасную вытворчасць і калгаснае жыццё.**

II. АБ УПАРАДКАВАННІ ЗЯМЛІ, ЗАЙМАЕМАЙ КАЛГАСАМІ

У дакладзе на з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў я прыводзіў некалькі прыкладаў таго, як мясцовыя ўлады зямлі адных калгасаў адразаюць на карысць другіх калгасаў або саўгасаў, як да гэтага часу ў калгасах нярэдка захоўваецца зямельная неўпарадкаванасць, цераспалосіца, далёказямелле. На пасяджэнні камісіі з'езда дэлегаты прыводзілі абураючыя прыклады зямельнай неўрадзіцы, цераспалосіцы. Цярпець гэтага больш немагчыма, калі мы сур'ёзна хочам дабіцца высокіх ураджаяў.

Многія нашы работнікі да гэтага часу не разумеюць таго, **што кожны ўчастак зямлі патрабуе свайго асобага догляду.**

Усе ведаюць, што падняць зябліва, узараць папар, рана пасеяць — значыць вельмі многа зрабіць для павышэння ўраджаю. Але для таго, каб пасеяная на папары пшаніца дала высокі ўраджай, трэба папарныя землі трымаць сапраўды чыстымі. Для гэтага іх трэба некалькі раз за лета апрацоўваць у розныя тэрміны і рознымі прыладамі, у залежнасці ад таго, якім пустазеллем заражаны палі. Адна справа, калі поле заражана буркуном: тут папар трэба ўзараць глыбока, пасля гэтага некалькі раз перааараць лушчыльнікамі, падразаючы кожны раз карэнні буркуна, ведучы з ім вайну на знясіленне. Другая справа, калі поле заражана свінароем: тут таксама папар трэба ўзараць глыбока, але апрацоўваць яго трэба пружыновымі культыватарамі, вычэсваць карнявішчы, збіраць іх і высушваць на сонцы. Каб так апрацоўваць папар, трэба ведаць, якім пустазеллем заражана кожнае поле. Гэтага не будзе ведаць той калгас, у якога сёння адрэзалі для суседняга калгаса або саўгаса ўчастак зямлі, а заўтра яму-ж прырэзалі ўчастак ад другога калгаса.

Ранішнюю сяўбу можна правесці толькі ў адным выпадку: не чакаць, пакуль уся зямля паспее цалкам, а сеяць на кожным участку ў паасобку, па меры наспявання глебы. Гэта можа рабіць толькі той калгас, які па вопыту раду гадоў ведае, з якіх участкаў раней сходзіць снег, дзе ёсць пясчаныя ўчасткі.

Каб атрымаць добры ўраджай, трэба ўвесці і захоўваць севазварот. Напрыклад, у лепшым сяміпалёвым севазвароце ў Варонежскай і Вінніцкай абласцях буракі сеюцца пасля бабовых траў. Усе выгады такога севазвароту можна атрымаць, калі ўсе 7 гадоў строга захоўваць устаноўлены парадак змены культур у кожным полі. Паўторавае другі і трэці раз чаргаванне культур будзе даваць усё большы ўраджай буракоў.

Суперфасфат, унесены пад люцэрну ў баваўняным раёне, скажацца на павышэнні ўраджаю бавоўны праз 4—5 год.

Пладовы сад дае поўнасцю ўсё, што ён можа даць праз 10—15 год пасля пасадкі.

... прадастаўленую дзяржавай у карыстанне калгаса. Пасля гэтага тав. Сталін палічыў неабходным яшчэ ясней, яшчэ мацней сказаць аб замацаванні зямлі за калгасам. Ён прапанаваў, пры агульным адабрэнні ўсіх членаў камісіі, сказаць, што зямля, займаемая калгасам, замацоўваецца за арцеллю ў бестэрміновае карыстанне, **гэта значыць навечна».**

Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі зацверджан Саветам Народных Камісараў і Цэнтральным Камітэтам партыі. Значыць, рашэнне з'езда калгаснікаў-ударнікаў аб замацаванні навечна за калгасам займаемай ім зямлі стала законам.

Каб не дапусціць у пытанні аб зямлі ніякіх крывацолкаў і забяспечыць бясспрэчнае выкананне закона, кожнаму калгасу будзе выдан дзяржаўны акт на вечнае карыстанне зямлёй. Аб гэтым Прыкладны статут гаворыць наступнае:

«Кожнай арцелі выдаецца раённым выканаўчым камітэтам саветаў дзяржаўны акт на бестэрміновае карыстанне зямлёй, у якім устанаўляюцца памеры і дакладныя граніцы зямлі, што знаходзіцца ў карыстанні арцелі, прычым скарачэнне гэтых земель не дапускаецца, а дапускаецца толькі іх павелічэнне — або за кошт вольных земель дзяржаўнага фонда, або за кошт лішніх земель, займаемых аднаасобнікамі з тым, каб ніякая цераспалосіца пры гэтым не дапускалася». (З пункта 2 «Прыкладнага статута»).

Гэтым рабоча-сялянская дзяржава ... кладным статуце сельскагаспадарчай арцелі:

«Землі арцелі разбіваюцца на палі ў адпаведнасці з зацверджаным севазваротам. У палях севазвароту да кожнай паляводчай брыгады прымацоўваецца пастаянны ўчастак на ўвесь тэрмін севазвароту». (З пункта 3 «Прыкладнага статута»).

Гэта павінна быць зроблена ў кожным калгасе без усякіх выключэнняў. Тады мы заложым аснову для ператварэння калгаснай гаспадаркі ў сапраўды культурную і рушым справу павышэння ўраджаяў быстра наперад.

Папутна адна заўвага аб нашых зямельных органах. Яны захоўваюць пакуль па поваду выканання гэтага рашэння дзіўны спакой і маўчанне. У Прыкладным статуце гаворыцца аб недапушчальнасці якой-бы там ні было цераспалосіцы. Ясна, што кожны калгас патрэбуе і павінен патрабаваць пры атрыманні дзяржаўнага акта на вечнае карыстанне зямлі, устранення і цераспалосіцы, і доўгазямелля, і далёказямелля, калі яны яшчэ захаваліся. Хто захоча навечна замацаваць за сабой цераспалосіцу? Значыць, трэба, не трацячы ні аднаго дня, мабілізаваць усіх землеўпарадчыкаў і зямельных тэхнікаў для нанясення граніц калгасаў на карты. Трэба выявіць усе выпадкі зямельнага неўпарадкавання, каб неадкладна пачаць іх устраняць.

Калі зямельныя органы за гэту справу не возьмуцца як след, пабольшавіцку, іх сурова будзе караць урад.

III. АБ СПАЛУЧЭННІ Ў АРЦЕЛІ АСАБІСТЫХ ІНТАРЭСАЎ КАЛГАСНІКАЎ З ІХ ГРАМАДСКІМІ ІНТАРЭСАМІ

Тав. Сталін на першым з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў гаварыў аб маленькім непаразуменні з калгасніцамі. Справа ішла аб карове. Гэта было ў пачатку 1930 года. Мы гэта непаразуменне ўладзілі. Пытанне было вырашана па ініцыятыве тав. Сталіна. Тады ў Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі было запісана: кожнаму калгаснаму двару дазваляецца мець адну карову ў асабістым карыстанні.

З таго часу вакапіўся велізарны вопыт калгаснага будаўніцтва. Умацавалася грамадская аснова вытворчасці ў калгасах.

Другі з'езд калгаснікаў-ударнікаў сабраўся праз год пасля 17-га партыйнага з'езда. У сваёй прамове на партыйным з'ездзе тав.

(ПРАЦЯГ ДАКЛАДА ТАВ. Я. А. ЯКАЎЛЕВА НА 2 СТАР.).

ТАВ. ВАДАП'ЯНАЎ ПРЫЛЯЦЕЎ У ОХОТСК

ОХОТСК, 12 сакавіка. (БЕЛТА). Самалёт Вадап'янава 12 сакавіка спусціўся ў Охотску. Героя Савецкага Саюза сустракала ўсё насельніцтва горада. У гутарцы з карэспандэнтам ТАСС Вадап'янаў паведаміў, што тысячу кіламетраў, якія аддзяляюць Нікалаеўск ад Охотска, яго самалёт прайшоў за 6 гадзін 30 мін. Самалёт ішоў на вышыні 2.500 метраў, пры тэмпературы 35 градусаў ніжэй нуля. Пілот Ленгаль зрабіў вымушаную пасадку ў Аяне.

ПЯТНАЦЦАЦЬ ТЫСЯЧ ТРАКТАРОЎ

ЧЭЛЯБІНСК, 13 сакавіка. (БЕЛТА). 13 сакавіка ў 7 гадзін раніцы з канвеера Чэлябінскага трактарнага завода вышаў 15-тысячны трактар.

Працяг даклада тав. Я. А. ЯКАЎЛЕВА

Сталін паказаў, што сельскагаспадарчая арцель іменна таму стала асноўнай формай калгаснага руху, што яна правільна спалучае асабістыя бытавыя інтарэсы калгаснікаў з іх грамадскімі інтарэсамі.

На пасяджэнні камісіі 2-га з'езда калгаснікаў-ударнікаў тав. Сталін зноў з ленінскай прамотай і яснасцю паказаў, што арцель не адмаўляе асабістых інтарэсаў калгаснікаў. У арцелі спалучаюцца асабістыя інтарэсы калгаснікаў з грамадскімі. Арцель паступова і цярпліва прыстасоўвае асабістыя інтарэсы калгаснікаў да грамадскіх інтарэсаў, але лічыцца з імі. Тав. Сталін на камісіі з'езда сказаў так:

«Калі вы хочаце ўмацаваць арцель, калі вы хочаце мець масавы калгасны рух, які павінен ахапіць мільёны двароў, а не адзінкі і сотні, калі вы гэтага хочаце дабіцца, вы ў цяперашніх умовах павінны абавязкова ўлічыць, апрача агульных інтарэсаў калгаснікаў, іх асабістыя інтарэсы».

Выходзячы з гэтага, тав. Сталін паправіў рад калгаснікаў-перадавікоў, якія патрабавалі памалей зажаць прысядзібную зямлю ці асабістую жывёлу ў калгасных дварах. Тав. Сталін моцна насупраціўся з імі. Ён сказаў ім прама, ўлічваючы, што ў гэтым выпадку яны адлюстроўваюць настрой і патрабаванне не ўсёй калгаснай масы, не большасці яе, а толькі перадавікоў — меншасці:

«Вы нікольві не ўлічваеце асабістых інтарэсаў калгаснікаў, калі вы гаворыце, каб не больш 1/10 часткі гектара прысядзібнай зямлі даць калгасніку. Некаторыя думаюць, што карову нельга даваць; другія думаюць, што свінаматку нельга даваць. І наогул вы хочаце зажаць калгасніка. Гэта справа не выйдзе. Гэта няправільна».

«Вы людзі перадавыя. Я разумею, што вы вельмі клапоціцеся аб калгаснай справе, аб калгаснай гаспадарцы. Але хіба ўсе калгаснікі такія, як вы? Вы-ж меншасць у калгасах. Большасць некалькі інакш думае. З гэтым трэба лічыцца, ці не? Я думаю, што трэба лічыцца».

«Калі ў вас у арцелі ня-ма, адкрыта і чэсна, што ў калгаснага двара павінна быць свая асабістая гаспадарка, невялікая, але асабістая. Лепш выходзіць з таго, што ёсць арцельная гаспадарка, грамадская, вялікая, буйная і рашаючая, неабходная для задавалення грамадскіх патрэб, і ёсць побач з ёю невялікая асабістая гаспадарка, неабходная для задавалення асабістых патрэб калгасніка. Паколькі ёсць сям'я, дзеці, асабістыя патрэбнасці і асабістыя густы, то з гэтым нельга не лічыцца. І вы не маеце права не лічыцца з асабістымі бытавымі інтарэсамі калгаснікаў. Без гэтага немагчыма ўмацоўваць калгасы. Спалучэнне асабістых інтарэсаў калгаснікаў з грамадскімі інтарэсамі калгасаў — вось дзе ключ умацавання калгасаў».

Так правадыр працоўнага народу таварыш Сталін вучыў калгаснікаў-перадавікоў кіраваць калгаснымі масамі, весці калгасныя масы наперад, умацоўваць калгасны лад. Тав. Сталін патрабаваў ад перадавікоў не адрывацца ад мас, не параджаць непатрэбнага і зусім лішняга незадавальнення, а ўлічваць настроі і запросы мас, як гэта заўсёды рабіў Ленін:

«Тут трэба лічыць не да тысяч, як па сутнасці лічыць прапагандыст, член маленькай групы, не кіраваўшай яшчэ масамі; тут трэба лічыць мільёнамі і дзесяткамі мільёнаў» (Ленін, т. XXV, стар. 230).

Выходзячы з указанняў т. Сталіна, калгасны з'езд запісаў у Прыкладным статуце, як ўмацоўваць грамадскую гаспадарку ў арцелі — гэту аснову самога існавання калгасаў і іх росту. Побач з гэтым Статут вызначыў размеры асабістай гаспадаркі калгасных двароў: размеры прысядзібнай зямлі і колькасць жывёлы ў асабістым карыстанні калгасных двароў.

Другі бок справы, які атрымаў неэвычайна яснае выражэнне на гэтым з'ездзе, заключаецца ў тым, што СССР — велізарная краіна, адна шостая частка свету, і ўмовы ў розных частках нашай краіны самыя разнастайныя. Калі-б Прыкладны статут не ўлічваў асаблівасцей і інтарэсаў розных

II) Размеры асабістай жывёлагадоўлі ў калгасных дварах

Побач з асноўнымі і галоўнымі — калгаснымі жывёлагадоўчымі фермамі — неабходна ў кожным калгасным двары развіваць падможную дадатковую асабістую жывёлагадоўлю. Яна павінна задаволіць асабісты інтарэс калгаснікаў. У адносінах колькасці жывёлы ў асабістым карыстанні калгасных двароў ёсць яшчэ большая разнастайнасць паміж раёнамі, чым у адносінах размераў прысядзібнага ўчастка. На гэтым прыкладзе тав. Сталін яшчэ раз вучыць нас — работнікаў розных галін гаспадаркі і кіравання — таму, каб кіраваць не па-ўраўнілаўску, а з улікам асаблівасцей розных раёнаў.

Возьмем любы **земляробчы** раён, дзе земляробства адыгрывае **рашаючую ролю** ў гаспадарцы, будзь гэта зернавы, бурачны, ільняны, бульбяна-гародні ці бавоўняны раён. Земляробства тут патрабуе ад калгасніка велізарнай часткі яго рабочага часу. Зямля ў гэтых раёнах найбольш распрацавана. Пад пахаццю знаходзіцца большая частка зямлі і толькі нязначную частку займаюць сенакосы і выганы. У гэтых раёнах павінна быць устаноўлена норма асабістага ўладання жывёлы калгаснымі дварамі меншая, чым у раёнах жывёлагадоўчых. Калі-б мы вызначылі ў гэтых раёнах тую норму асабістага ўладання жывёлаю, якую вызначаем для жывёлагадоўчых раёнаў, то заведама падарвалі-б земляробства і падрубілі-б той корань, якім жывіцца ў сельскагаспадарчай арцелі ўсё—і асноўная грамадская гаспадарка, і дадатковая асабістая гаспадарка калгаснага двара. Разам з тым норма жывёлы ў асабістым уладанні калгаснага двара ў гэтых земляробчых раёнах павялічана супроць таго, што прадугледжвалася ранейшым Прыкладным статутам 1930 года. На гэта мы змаглі пайсці таму, што ў параўнанні з мінулымі гадамі цяпер умацавалася грамадская ўласнасць—аснова калгаснай вытворчасці. Некаторае павелічэнне нормы асабістага ўладання жывёлаю калгаснымі дварамі, без ушчэрбу грамадскай вытворчасці, дасць законнае задаваленне асабістага інтарэсу добрасумленнага калгасніка. Калгаснік можа тут за кошт атрымліваемых на пра-

скай вобласці і т. д. Для гэтых земляробчых раёнаў з развітай жывёлагадоўляю Прыкладны статут прадугледжвае норму жывёлы ў асабістым карыстанні калгасных двароў у частцы кароў, свіней, авечак і коз, прыкладна ў два разы перавышаючую норму асноўных земляробчых раёнаў без развітай жывёлагадоўлі. У Прыкладным статуце сказана так:

«Кожны калгасны двор **у земляробчых раёнах з развітай жывёлагадоўляй** можа мець у асабістым карыстанні 2—3 каровы і, апрача таго, маладняк, ад 2-х да 3-х свінаматак з прыплодам, ад 20 да 25 авечак і коз разам, неабмежаваную колькасць птушкі і трусоў і да 20 вулляў. Да гэтых раёнаў адносяцца, напрыклад: земляробчыя, не сумежныя з вандроўнымі, раёны Казакстана, палескія раёны Беларусі, Чэрнігаўскай і Кіеўскай абласцей Украіны, раёны Барабінскага стэпу і Прыалтайскія раёны Заходне-Сібірскага края, Ішымская і Табольская групы раёнаў Омскай вобласці, горная частка Башкірыі, усходняя частка Ўсходняй Сібіры, земляробчыя раёны Далёкаўсходняга края, Валагодская і Халмагорская групы раёнаў Паўночнага края». (З пункта 5 «Прыкладнага статута»).

У старым Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі гэтыя земляробчыя раёны з развітай жывёлагадоўляй не былі выдзелены ў асобую групу. Гэта быў буйны недахоп старога Прыкладнага статута, які цяпер выпраўлен.

Інакш справа абстаіць у жывёлагадоўчых раёнах Казакстана, сумежных з вандроўнымі раёнамі, у Калмыцкім стэпу, у горных раёнах паўночна-каўказскіх аўтаномных рэспублік, а таксама ў закаўказскіх саюзных рэспубліках, у Хакасіі і некаторых іншых раёнах. У Хакасіі пахаць складае ледзь адну шостую частку ўсёй зямлі. Тут пахаць у некалькі раз менш сенакосаў і выганаў. Земляробства адыгрывае невялікае падсобнае значэнне. Рашаючую ролю адыгрывае жывёлагадоўля. Велізарная колькасць калгасаў з паўвандроўнай жывёлагадоўляй. У горных раёнах Каўказа, напрыклад, як правіла,

ных абласцей Паўночнага Каўказа, а таксама горныя раёны Азербайджанскай, Армянскай і Грузінскай ССР». (З пункта 5 «Прыкладнага статута»)

Нарэшце, возьмем **вандроўныя раёны** Казакстана, Бурата-Манголіі, Нагайскі раён. Тут справа абстаіць зноў-такі зусім па-другому. У казакстанскіх вандроўных раёнах пахаць складае менш 2-х процантаў скарыстоўваемай зямлі, сенакосы і тыя складаюць толькі 2 проц. скарыстоўваемай зямлі. Пераважная частка зямлі знаходзіцца пад выганамі. Тут земляробства не мае амаль ніякага значэння, а жывёлагадоўля з'яўляецца ўсеабсяжнай формай гаспадаркі. Калгаснікі тут вымушаны ўсе харчовыя прадукты, апрача мяса, купляць на старане. Ясна, што нельга іх мерыць той-жа меркай, як раёны земляробчыя ці нават як раёны паўвандроўнай жывёлагадоўлі. Тут свая мерка патрэбна, калі мы хочам выправіць памылкі, якія дапускалі ў гэтых вандроўных раёнах нярэдка мясцовыя таварышы, захапляючыся пераводам вандроўнікаў на аседласць без папярэдняй падрыхтоўкі земляробчай базы і аседлага жылля. У гэтых раёнах для калгасных двароў устанаўляецца норма асабістага карыстання каровамі ў два разы большая, чым для раёнаў невандроўнай і паўвандроўнай жывёлагадоўлі, а па авечках і козах нават у 3—4 разы большая. Тут, апрача таго, дапускаецца мець у асабістым карыстанні калгаснага двара да 10 коней, ад 5 да 8 вярблюдаў. У вандроўных раёнах **конь** і **вярблюд** складаюць у значнай меры **частку хатняй** гаспадаркі вандроўніка (кібітка, якая перасоўваецца бесперапынна па бязмежных прасторах казакскіх засушлівых стэпаў). Вось чаму ў Прыкладным статуце сказана так:

«Кожны калгасны двор **у раёнах вандроўнай жывёлагадоўлі, дзе земляробства не мае амаль ніякага значэння, а жывёлагадоўля з'яўляецца ўсеабсяжнай формай гаспадаркі,** можа мець у асабістым карыстанні ад 8 да 10 кароў і, апрача таго, маладняк, 100 — 150 авец і коз разам, неабмежаваную колькасць птушкі, да 10 коней, ад 5 да 8 вярблюдаў. Да гэтых раёнаў адносяцца,

лі па гэтаму пытанню сказана так:

«З аграмаджанай рабочай жывёлы праўленне арцелі ў выпадку неабходнасці выдзяляе некалькі коней для абслугоўвання за плату асабістых патрэб членаў арцелі». (З пункта 4 «Прыкладнага статута»).

Вось як вырашае Прыкладны статут пытанне аб суадносінах грамадскага і асабістага інтарэсу калгасніка на прыкладзе карыстання грамадскімі коньмі для асабістых патрэб.

IV) Аб непадзельных фондах арцелі

Чацвертае важнае пытанне, дзе Прыкладны статут разглядае суадносіны грамадскага і асабістага інтарэсу ў арцелі,—гэта пытанне аб размеры штогодных адлічэнняў у непадзельныя фонды калгаса: на куплю машын, расплату з даўгамі па сельскагаспадарчаму крэдыту, закупку матэрыялаў для новых пабудоў і т. п. Па гэтаму пытанню з пачатку разгарэліся гарачыя спрэчкі з многімі старшынямі калгасаў. Справа ў тым, што Прыкладны статут прадугледжвае **абмежаванне** штогодных адлічэнняў на папаўненне непадзельных фондаў размерамі ад 10, але не звыш 20 процантаў грашовых даходаў арцелі. Гэта менш таго, што звычайна адлічаецца цяпер у калгасах на будаўніцтва і куплю машын. На прыкладзе тав. Караткова, з якім мне прышлося паспрачацца на з'ездзе, лепш за ўсё відаць, у чым тут справа. Тав. Караткоў—старшыня аднаго з лепшых калгасаў нашай краіны, вопытны кіраўнік калгаснай вытворчасці. Яго калгас у мінулым годзе большую частку грашовых сродкаў арцелі скарыстаў на будаўніцтва, на куплю машын і жарабца. Пабудаваў ён сапраўды выключна многа. Але ён-жа ніяк не можа зразумець, што нядобра ў яго вышла, калі ён большую частку грашовых даходаў арцелі загнаў на будаўніцтва, а на працадзень калгасніку выдаў толькі 37 капеек.

Мы разумеем такіх людзей. Мы іх любім за тое, што гэта людзі, якія ўсё жыццё гатовы аддаць за інтарэсы грамадскай гаспадаркі. Такія людзі рушаць наперад грамадскую справу. Але тым больш **мы абавязаны папярэдзіць гэтых людзей: не загібайце, не забягайце наперад,** спалучайце грамадскі інтарэс з асабістым інтарэсам калгаснікаў. Прыкладны статут сказаў усім калгасам: мы абмяжоўваем вас у справе грамадскай будоўлі 20 процантамі грашовых даходаў. Мы гэта робім таму, што хочам і канюшні, і клубы і кароўнікі будаваць (толькі не

грамадскія і асабістыя так, каб забяспечыць цалкам грамадскі інтарэс, але-ж каб разам з тым гэта не выклікала лішніх і непатрэбных спрэчак з калгаснікамі, лішняга і нікому не патрэбнага незадавальнення калгаснікаў.

У заключэнне гэтай часткі даклада я павінен дадаць вось што. Чаму мы маглі пайсці ў 1935 годзе на некаторае павелічэнне колькасці жывёлы ў асабістым карыстанні калгаснага двара? Адказ на гэта пытанне зусім ясны. Мы змаглі на гэта пайсці іменна таму, што ўмацавалася **грамадская** аснова калгаснай вытворчасці— **умацавана калгасная грамадская ўласнасць.** Калі-б у 1930 годзе мы вызначылі калгаснаму двару такую норму асабістага ўладання жывёлай, якую Прыкладны статут намячае цяпер, мы загубілі-б калгасы, — мала хто выходзіў-бы на грамадскую работу. **Іншая справа** — цяпер. **Калгасы** ўмацаваліся, сталі на ногі, ад размеркавання даходаў па едаках перайшлі да размеркавання даходаў на працаднях. Асноўная маса калгаснікаў зразумела, што **назад,** да аднаасобнай гаспадаркі, **няма дарогі.** З дапамогай перадавых калгаснікаў мы **адстаялі калгасную ўласнасць ад кулацкага націску 1932 года.** Мільёны калгаснікаў зразумелі на прыкладзе свайго жыцця, што буйная грамадская гаспадарка, калі чэсна працаваць, дае больш даходу, чым аднаасобная. У свядомасць мільёнаў калгаснікаў укаранілася разуменне таго, што грамадская ўласнасць свяшчэнна і недатыкальна.

Вось чаму іменна цяпер **стала** магчымым дапусціць некаторы рост колькасці жывёлы ў асабістым уладанні калгасных двароў, але ў межах **строга абмежаваных** у залежнасці ад розных раённых умоў.

Нарэшце, яшчэ адно практычнае пытанне. Прыкладны статут прадаставіў права кожнаму калгаснаму двару мець у асабістым уладанні пэўную колькасць жывёлы: любы

«Калі ў вас у арцелі няма яшчэ багацця прадуктаў, і вы не можаце даць паасобным калгаснікам, іх сем'ям усё, што ім патрэбна, то калгас не можа ўзяць на сябе, каб і грамадскія патрэбы задавальняць і асабістыя. Тады лепш сказаць прама, што вось такая-то галіна работы — грамадская, а такая-то — асабістая. Лепш дапусціць пра-

...асаблівасцей і інтарэсаў розных раёнаў, то ён не мог-бы стаць Прыкладным статутам сельскагаспадарчай арцелі для ўсяго СССР. Справа ідзе не толькі аб уліку асаблівасцей абласцей або краёў, або рэспублік пры праяўленні якога-небудзь агульнага мерапрыемства. Таксама стаіць пытанне аб кіраўніцтве раёнамі з боку вобласці, аб кіраўніцтве калгасамі з боку раёна.

I) Аб размерах прысядзібнай зямлі

Пачнем з пытання аб размерах прысядзібнай зямлі. Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі прадугледжвае выдзяленне ў асабістае карыстанне кожнага калгаснага двара з абагуленых зямельных угоддзяў па невялікаму ўчастку ў выглядзе прысядзібнай зямлі (агарод, сад). Такаво агульнае правіла, устанаўляемае Прыкладным статутам. Калі-ж Прыкладны статут пераходзіць да пытання аб тым, што сабой прадстаўляе гэты невялікі ўчастак у розных умовах, то ён намячае розныя размеры для розных раёнаў.

Пад Ленінградам ці пад Масквой адвесці калгаснаму двару ў яго асабістае карыстанне чвэрць гектара прысядзібнай зямлі будзе зусім дастаткова. На чвэрці гектара ён зможа задаволіць свой прыватны інтарэс без ушчэрбу інтарэсу грамадскаму. Але калі пад Ленінградам ці Масквой калгаснаму двару выдзеліць у асабістае карыстанне гектар ці нават поўгектара прысядзібнай зямлі пад агароды, то напэўна такі калгаснік наплюе на грамадскую гаспадарку, бо ён у ёй мець патрэбы не будзе.

Папрабуйце на Кубані адвесці калгаснаму двару чвэрць гектара ці нават поўгектара прысядзібнай зямлі. Калгаснік будзе гатоў пасварыцца з вамі ўсур'ёз і будзе праў па-свойму. Поўгектара ў яго нярэдка займае толькі адзін сад. Там да гэтага часу нямала такіх калгасных двароў, якія маюць па два гектары прысядзібнай зямлі. Гэта недапушчальна многа. Гэта ператварае калгас для такіх калгаснікаў толькі ў спосаб ашуканскім шляхам карыстацца калгаснымі ільготамі. Але вызначыць размер прысядзібнай зямлі на Кубані ў чвэрць ці нават у палову гектара таксама нельга. Тады трэба будзе забраць частку саду ў калгаснага двара, не гаворачы ўжо аб тым, што ў яго ў гэтым выпадку не астанецца зямлі для пасадкі гародніны, бульбы ці коранеплодаў для жывёлы. Тут, відаць, трэба палажыць на калгасны двор гектар прысядзібнай зямлі.

Калі ўзяць раёны Узбекістана, дзе прысядзібная зямля палівная, то чвэрці гектара прысядзібнай зямлі хопіць палкам. Калгаснік зможа забяспечыць сябе гароднінай, дынямі і жывёлу—кармамі. Але ёсць такія раёны Узбекістана, дзе прысядзібная зямля не палівная. Калі вы тут калгаснаму двару адвядзеце чвэрць гектара прысядзібнай зямлі, то ён загямантуе так, што ў Маскве будзе чутно. І правільна зробіць. Тут трэба даваць па крайняй меры поўгектара.

Вазьміце раёны Халмагорскі ці Валагодскі, Паўночнага края. Тут здавен вельмі развіта жывёлагадоўля, таму чвэрці гектара тут не хопіць для прысядзібнай зямлі ў калгасным двары. Ясна, што ў Заволжы, дзе клімат засушлівы, трэба наладзіць гектар прысядзібнай зямлі на калгасны двор, а ў Варонежскай і Курскай абласцях — ад адной чвэрці да паловы, гледзячы па ўмовах раёна.

Усё гэта, па прапанове тав. Сталіна, улічыў другі з'езд калгаснікаў-ударнікаў. З'езд адмовіўся ўсю нашу краіну мераць на адзін аршын і вызначыў для розных раёнаў розныя размеры прысядзібнай зямлі.

У Прыкладным статуце сказана:

«Размеры прысядзібнай зямлі, якая знаходзіцца ў асабістым карыстанні калгаснага двара (не лічачы зямлі пад жылымі пабудовамі), могуць хістацца ад адной чвэрці гектара да паловы гектара, а ў паасобных раёнах — да аднаго гектара, у залежнасці ад абласных і раённых умоў, устанаўляемых наркамземамі саюзных рэспублік на аснове ўказанняў Наркамзема Саюза ССР». (З пункта 2 «Прыкладнага статута»).

за кошт атрымліваемых на працадні зерна і кармоў набыць большую колькасць жывёлы, чым гэта прадугледжвалася ранейшым Прыкладным статутам. Вось чаму ў новым Прыкладным статуце па пытанню аб колькасці жывёлы ў асабістым карыстанні кожнага калгаснага двара ў земляробчых раёнах сказана так:

«Кожны калгасны двор у зернавых, бавоўняных, бурачных, ільняных, канапляных, бульбагародніх, чайных і табачных раёнах можа мець у асабістым карыстанні карову, да двух галоў маладняка рагатай жывёлы, адну свінаматку з прыплодам ці, калі праўленне калгаса знойдзе неабходным, дзве свінаматкі з прыплодам, да 10 авечак і коз разам, неабмежаваную колькасць птушкі і трусоў і да 20 вулляў». (З пункта 5 «Прыкладнага статута»).

Інакш справа абстаіць **у земляробчых раёнах з развітай жывёлагадоўляй.** Возьмем раёны Барабінскага стэпу, Заходне-Сібірскага края. Гэта раёны земляробчыя. Аднак і жывёлагадоўля, у сілу спрыяльных прыродных умоў і дзесяцігоддзямі склаўшагася людскога вопыта, адыгрывае тут вялікую ролю. Гэта—здаўна склаўшыеся раёны таварнага масларобства. Тут пад пашай да $1/4$ да $1/3$ зямлі. Сенакосы і выганы перавышаюць пахаць сваімі размерамі. Такіх раёнаў нямала ў нашай краіне, галоўным чынам, на поўначы і ўсходзе. Да іх адносяцца яшчэ, напрыклад: Прыалтайскія раёны таго-ж Заходне-Сібірскага края, Ішымскія і Табольскія раёны Ом-

[illegible] напрыклад, як [illegible] калгасы і калгаснікі на зіму спяганяюць жывёлу к мясцам сваіх паселенняў, а з вясны да позняй восені вандруюць з жывёлай на найлепшых пасбішчах Каўказскага хрыбта. Гэтым раёнам устанаўліваецца для асабістага ўладання калгаснымі дварамі норма на кароваў і авечках прыкладна ў два разы вышэйшая той, якая ўстаноўлена для земляробчых раёнаў з развітай жывёлагадоўляй.

У Прыкладным статуце сказана так:

«Кожны калгасны двор у раёнах невандроўнай і паўвандроўнай жывёлагадоўлі, дзе земляробства мае невялікае значэнне, а жывёлагадоўля адыгрывае рашаючую ролю ў гаспадарцы, можа мець у асабістым карыстанні да 4-х да 5 кароў і, апрача таго, маладняк ад 30 да 40 авечак і коз разам, ад 2-х да 3-х свінаматак з прыплодам, неабмежаваную колькасць птушкі і трусоў, да 20 вулляў, а таксама па аднаму каню, ці па аднэй кумыснай кабыліцы, ці па 2 вярблюды, ці па 2 аслы, ці па 2 мулы. Да гэтых раёнаў адносяцца, напрыклад: жывёлагадоўчыя раёны Казахстана, сумежныя з вандроўнымі раёнамі Казахстана, жывёлагадоўчыя раёны Туркменіі, Таджыкістана, Кара-Калпакіі і Кіргізіі, Ойроціі, Хакасіі, заходняя частка Бурата-Манголіі. Калмыцкая аўтаномная вобласць, горныя раёны Дагестанскай АССР, Чэчэна-Інгушскай, Кабардзіна-Балкарскай, Карачаеўскай і Осецінскай аўтапом-

Да гэтых раёнаў адносяцца, напрыклад, вандроўныя раёны Казахстана. Нагайскі раён, вандроўныя раёны Бурата-Манголіі». (З пункта 5 «Прыкладнага статута»).

Асобна аб птушцы і трусах. Ніякіх абмежаванняў размераў асабістага ўладання трусамі і птушкаю новы Прыкладны статут не намячае ні ў якіх раёнах. Мы адмаўляемся лічыць у калгасніцы, якую колькасць птушкі і трусоў яна развяла,—няхай разводзіць пабольш,—ад гэтага будзе толькі карысць дзяржаве, калгасам, калгаснікам і рабочым.

Значыць, справа з развіццём жывёлагадоўлі ў новым Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі абстаіць наступным чынам:

Прыкладны статут прадугледжвае абавязак кожнай арцелі арганізоўваць змешаную жывёлагадоўчую таварную ферму, а ў выпадку наяўнасці вялікай колькасці жывёлы—некалькі спецыялізаваных жывёлагадоўчых таварных ферм. Прыкладны статут дазваляе ў калгасах, дзе ёсць буйныя жывёлагадоўчыя фермы, дзе ёсць дастатковая колькасць зямель, прымацоўваць да ферм спецыяльныя **ўчасткі зямлі** для пасеву кармовых культур. Побач з развіццём грамадскай жывёлагадоўлі ў калгасах, што з'яўляецца **галоўным,** Прыкладны статут для розных раёнаў нашай краіны прадугледжвае **ў строга абмежаваных размерах нормы асабістага** ўладання жывёлай у калгасных дварах.

Кожны раён знойдзе сябе ў гэтым Прыкладным статуце. У гэтым сіла новага Прыкладнага статута сельскагаспадарчай арцелі.

III) Аб скарыстанні каня для асабістых патрэб калгасніка

Вельмі важным пытаннем амаль у кожнай арцелі з'яўляецца пытанне аб скарыстанні калгаснікам грамадскага каня для асабістых патрэб. Унесены на разгляд з'езда калгаснікаў праект Прыкладнага статута сельскагаспадарчай арцелі абавязваў праўленне арцелі выдзяляць у выпадку неабходнасці некалькі коней для абслугоўвання асабістых патрэб калгаснікаў. Здавалася-б, тут справа абстаіць зусім ясна: захварэў хто ў сям'і калгасніка, ці на рынак трэба з'ездзіць,—неабходна для гэтага атрымаць каня ў праўленні. Вяселле трэба справіць—нельга-ж не пракаціць маладых і гасцей па сялу на конях. Пярэчанняў супроць гэтай прапановы не было з трыбуны з'езда, але ў прыватных гутарках сярод дэлегатаў ішлі па гэтаму пытанню гарачыя спрэчкі. Іншыя гаварылі прыкладна так: няхай ён (г. зн. калгаснік), калі яму конь патрэбен на рынак, нойме ў каго хоча, хоць у аднаасобніка, чаму я павінен яму прадастаўляць у карыстанне грамадскага каня? А многія нічога не гаварылі, але так робяць на практыцы ў падобных выпадках. Гэта няправільна. Мы такіх людзей павінны папраўіць, каб яны дарэмна не дразнілі калгасніка. Але мы павінны таксама адразу ўдарыць і па тых людзях, якія гатовы зразумець новы Прыкладны статут проста: валі на званочках, калі хто хоча на грамадскіх конях і калі хоча—і ў пасеўную, і ва ўборку. Мы тут адразу на два франты б'ем.

Для таго, каб унікнуць разбазарвання коней без патрэбы, з'езд прыняў папраўку, якая добра растлумачыла справу. Папраўка заключалася ў тым, што конь для асабістага карыстання адпускаецца **за плату.** Гэта значыць: калі калгасніку трэба паехаць на рынак ці справіць вяселле,—калі ласка, атрымай грамадскага каня ў сваё карыстанне. Але для таго, каб **лік быў** і коней без толку не ганялі, каб не атрымалася так, што іншы нахал або кум старшыні ездзіць на грамадскіх конях праз дзень без патрэбы, а той хто паскрамней не карыстаецца канём ні разу ў год, не гледзячы на вострую патрэбу,—Прыкладны статут прадугледжвае плату за карыстанне грамадскімі коньмі. Само сабой разумеецца, што плата за карыстанне коньмі павінна быць **умераная** ці натурай, ці грашыма, як гэта зручней калгаснікам у тым ці іншым раёне. У Прыкладным **статуце сельска-гаспадарчай арце-**

бы, і кароўнікі будаваць (толькі не абавязкова ўсё пабудаваць за адзін год), але і калгасніку забяспечыць усё ўзрастаючы не толькі натуральны, але і грашовы даход на працадзень. Калі-ж вы, дарагія старшыні, хочаце будаваць больш—будуйце, дарога к гэтаму вам не закрыта, дабіцеся таго, каб грашовых даходаў у арцелі было больш, завядзіце пабочныя галіны гаспадаркі, пабольш выпрабляйце тавараў, пабольш іх прадавайце. Тады 10—20 проц. ад грашовых даходаў арцелі будзе ўжо нямала. Тады хопіць грошай і на пабудову канюшань і на выдачу па працаднях.

Вось чаму Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі гаворыць, што з атрымліваемых даходаў арцель:

«папаўняе непадзельны фонд арцелі для куплі сельскагаспадарчых прылад і жывёлы, аплаты будаўнічых матэрыялаў, расплаты з рабочымі, якія прыцягваюцца на будаўніцтва з боку, для чарговага ўзносу сельскагаспадарчаму банку па доўгатэрміновых крэдытах, прычым адлічэнне на папаўненне непадзельных фондаў робіцца ў размеры ад 10, але не звыш 20 проц. грашовых даходаў арцелі». (З пункта 12, падпункт «д» «Прыкладнага статута»).

Такім чынам, і ў справе адлічэння ў непадзельныя фонды Прыкладны статут **спалучае** інтарэсы

[illegible] калгаснік падлічыць, колькі трэба для гэтага зерна. А адкуль гэта зерно ўзяць? Сур'ёзная крыніца для пракармлення жывёлы толькі адна—грамадская арцельная гаспадарка. Прыкладны статут гаворыць калгасніку: «Ты хочаш мець свінню з парасятамі,—Статут табе ідзе насустрач—разводзь! Але ўлічы загадзя, што гэтага ты дасягаеш толькі ў тым выпадку, калі **грамадскую гаспадарку** ўмацуеш, калі працадзён, к прыкладу, выпрацуеш не 200, як у мінулым годзе, а 300, калі на працадзень атрымаеш не 3—5 кілограмаў хлеба, як у мінулым годзе, а 8—10 кілограмаў».

Гэта трэба наматаць на вус тым людзям, якія ў калгасе дабіваюцца па 3—5 кілограмаў хлеба на працадзень і носяцца пасля гэтага трубой па ўсяму раёну з крыкамі: мы перамаглі, у нас 3 кіло на працадзень. Аб тым яны не думаюць, што 3 кіло хапае для таго, каб пракарміць людзей, але не хапае для таго, каб пракарміць свіней і птушку.

Значыць, з якога боку да калгаснай справы ні падыходзь, якое пытанне грамадскага ці прыватнага інтарэсу калгасніка ні разглядай, перш за ўсё трэба памятаць аб грамадскай гаспадарцы, перш за ўсё трэба мацаваць грамадскую ўласнасць, свята берагчы яе, чэсна працаваць,—тут корань заможнага і культурнага жыцця калгасніка, тут крыніца яго добрабыту.

IV. АБ ЧЛЕНСТВЕ У АРЦЕЛІ

I) Не свядомых зрабіць свядомымі

Ёсць калгаснікі несвядомыя. У іх яшчэ моцна сядзіць учарашні аднаасобнік. Яны нядбайны ў рабоце. Яны не выконваюць норм выпрацоўкі. Пры першым недаглядзе брыгадзіра яны наровяць прагуляць рабочы дзень. Як з імі быць? Часта такіх людзей адразу выкідаюць з калгасаў. Факт, што за апошнія два гады з калгасаў выключаны сотні тысяч калгаснікаў. Сярод іх частка непапраўных ворагаў калгасаў, але частка людзей несвядомых, не прывыкшых яшчэ да грамадскай працы. **Ці правільна будзе, калі гэтых несвядомых мы будзем адразу вышыбаць з калгасаў, не папрабаваўшы іх выправіць?** Вядома, няправільна.

З пункту гледжання чыноўніка адразу вышыбіць з калгаса маласвядомага лягчэй, чым выправіць яго. Аднак, мы не можам выходзіць з інтарэсаў чыноўніцкай выгоды.

Мы абавязаны напомніць многім з тых добрых старшынь калгасаў, якія ў адносінах маласвядомага калгасніка ведаюць адзін сродак—выключэнне, мы павінны напомніць ім аб тым, што яны самі яшчэ толькі 4—5 гадоў назад былі аднаасобнікамі. За чатыры-пяць гадоў калгасны лад ператварыў іх у перадавых байцоў за калгасную справу. Калі-б рабоча-сялянская дзяржава 4—5 гадоў назад палічыла цяперашніх калгасных перадавікоў безнадзейнымі людзьмі, мы ніякіх калгасаў цяпер не мелі-б. Значыць, і цяперашнім перадавікам у калгасах трэба праявіць пабольш цярплівасці да несвядомых: папрабаваць іх выправіць, угаворваць ім, як у калгасе трэба працаваць, а калі не выйшла—пераходзіць да мер пакарання і толькі

(ПРАЦЯГ ДАКЛАДА ТАВ. Я. А. ЯКАЎЛЕВА НА 3 СТАР.).

Працяг даклада тав. Я. А. ЯКАУЛЕВА

беспадзейных і непапраўных—выключаць.

3 мільёнаў яшчэ маючыхся маласвядомых калгаснікаў мы зможам стварыць і створым, калі будзем працаваць па-ленінску, па-сталінску, свядомых удзельнікаў соцыялістычнага грамадства. Трэба толькі разумець, што гэтага не зробіць адразу. Аднаасобная гаспадарка існавала тысячы гадоў. Пераважная большасць калгасаў існуе толькі 5 гадоў. Як-жа можна думаць, што ўсе цяперашнія калгаснікі ўжо сталі свядомымі ўдзельнікамі соцыялістычнага грамадства? Ясна, што тут яшчэ многа гадоў прыдзецца папрацаваць, каб перавыхаваць людзей. А калі тут дзейнічаць толькі спосабам выключэння з калгаса, то толькі папсуеш справу.

Вось якія меры ўнушэння і выпраўлення і, нарэшце, спагнання і пакарання прапануе прымяняць Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі ў адносінах тых калгаснікаў, якія пакуль яшчэ з'яўляюцца маласвядомымі:

«За бесгаспадарчыя і нядбайныя адносіны да грамадскай маемасці, за нявыхад без уважлівых прычын на работу, за няддобраякасную работу і за іншыя парушэнні працоўнай дысцыпліны і Статута, праўленне накладае на вінаўных спагнанні, згодна правіл унутранога распарадку, напрыклад: перарабіць нядобраякасную работу без налічэння працадзён; папярэджанне, вымова, ганьбаванне на агульным сходзе; занясенне на чорную дошку, штраф у размеры да 5 працадзён; перамяшчэнне на ніжэйшую работу; часовае адхіленне ад работы». (З пункта 17 «Прыкладнага статута»).

II) Аб выключэнні з калгасаў

Але знойдуцца такія калгаснікі, якія акажуцца непапраўнымі. Знойдуцца такія калгаснікі, якіх не выправяць ні грамадскія меры ганьбавання, ні асуджэнне з боку ўсіх чэсных членаў арцелі, ні штраф, ні перамяшчэнне на ніжэйшую пасаду. Такіх непапраўных прыдзецца выключаць са складу арцелі. Аб гэтым у Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі гаворыцца так:

«У тых выпадках, калі ўсе прынятыя арцеллю меры выхавання і пакарання аказваюцца несапраўднымі, у адносінах непапраўных членаў арцелі праўленне ставіць перад агульным сходам пытанне аб іх выключэнні з арцелі». (З пункта 17 «Прыкладнага статута»).

Калі-б, аднак, Прыкладны статут абмежаваўся толькі гэтым і не ўстанавіў-бы, у якім парадку трэба праводзіць выключэнне з калгасаў, то ён зрабіў-бы толькі поўсправы. Дзе справа ідзе аб лёсе соцень тысяч жывых людзей, мала ўстанавіць агульнае правіла: спачатку—унушы, затым пакарай, і толькі пасля, калі ўсё гэта не дапаможа—выключы! Трэба прадугледзець падрабязна ўсе правілы, як праводзіць выключэнне, каб не дапусціць злоўжыванняў. Я прыводзіў на з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў прыклад таго, як у калгасе «Чырвоная Бярэзіна» выключэння і тагата яшчэ мала. Можа быць і так: у пачатку схода прысутнічала сапраўды ²/₃, а пытанне аб выключэнні старшыня адклаў да канца схода, калі асталася адна чацвертая частка членаў. Каб гэтага не было, Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі патрабуе запісу ў пастанове аб выключэнні дакладнага ліку галасаваўшых.

Прыкладны статут прадугледжвае права выключанага абскардзіць рашэнне сваёй арцелі аб яго выключэнні ў раённы выканаўчы камітэт советаў, які канчаткова вырашае пытанне. Некаторыя старшыні РВК крыху пакрыўджаны гэтым рашэннем: яны, моў, займаюцца важнымі дзяржаўнымі справамі, зацвярджаюць пасеўны план калгасаў, ліквідуюць прарывы, а раптам калгасны Статут, зацверджаны Соўнаркомам і ЦК ВКП(б), патрабуе ад прэзідыума РВК разглядаць кожную скаргу выключанага з калгаса, пры тым не па паперы, не праз работніка райза, а самому непасрэдна ў прысутнасці старшыні арцелі і скаржніка!

Вядома, гэта справа клапатлівая для многіх РВК. Але разам з тым гэта справа выключна важная. Гутарка-ж ідзе аб лёсе чалавека. Апрача таго, разбіраючыся дасканальна ў тым, чаму выключан той ці іншы чалавек з арцелі, іншы

III) Як быць з аднаасобнікамі

Аднаасобнікаў у сельскай гаспадарцы асталося яшчэ нямала. Іх не менш 4-х мільёнаў двароў. Значыць, каля 20 млн. сялянскага насельніцтва не ўвайшло яшчэ ў калгасы.

Як быць з імі? Калгасы вельмі неахвотна прымаюць іх у свой склад—гэта ўсім вядома. Але ніяк нельга лічыць, што ўсе гэтыя мільёны людзей—прапаўшыя для соцыялістычнай работы. З іх нямала такіх, якія стануць чэснымі работнікамі ў соўгасах і па заводах, немалая частка іх пойдзе ў калгасы.

Ці можам мы памірыцца з тым, што некаторыя калгасы закрываюць перад імі дзверы? Не можам. Ва ўсіх у памяці, з якой яснасцю тав. Сталін на першым калгасным з'ездзе выказаўся супроць таго, каб без разбору ўсім аднаасобнікам закрываць доступ у калгасы. Вельмі часта пры ўступленні ў калгас ад аднаасобніка патрабуюць, каб ён адразу аплаціў кошт каня, якога ён разбазарыў гадоў два назад, і ўнёс поўнасцю насенне. А гэта яму непасільна. Тут ужо адмаўляюць аднаасобніку ў прыёме на «законных» падставах. Каб паменш было такіх «законных» падстаў, Прыкладны статут прадугледжвае, што калгасы абавязаны аказаць чэснаму аднаасобніку пэўную палёгку пры яго ўступленні ў калгас. Вось што па гэтаму поваду запісана ў Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі:

«Сяляне-аднаасобнікі, прадаўшыя сваіх коней на працягу апошніх двух гадоў перад уступленнем у арцель і не маючыя насення, прымаюцца ў арцель пры ўмове абавязацельства ўнесці са сваіх даходаў з растэрмінаваннем да 6 гадоў кошт каня і насенне натурай». (З пункта 7 «Прыкладнага статута»).

Дапамагчы чэсным аднаасобнікам уступіць у калгас асабліва важна іменна цяпер. У 1935 годзе будзе праводзіцца выдача калгасам актаў на вечнае карыстанне зямлёй, а землі некалькіх аднаасобнікаў нярэдка заблытваюць граніцы землекарыстання калгасаў.

Некалькі слоў аб магчымасці прыёму ў калгасы былых кулакоў і дзяцей лішэнцаў. Стары Прыкладны статут 1930 года адказваў на гэта пытанне адно: ні былых кулакоў, ні дзяцей лішэнцаў прымаць у калгас нельга. І гэта было зусім правільна.

Калі-б мы гэтага правіла не прадугледзелі ў Прыкладным статуце 1930 года, кулакі здорава затруднілі-б умацаванне калгасаў. Прабраўшыеся ў калгасы кулакі і падкулачнікі яшчэ ў 1932 годзе прабавалі ўзарваць калгасы з сярэдзіны. Мы нанеслі ім удар па-бальшэвіцку, мы вышыблі з калгасаў і сурова пакаралі многіх кулакоў, якія прабраліся ў калгасы, каб там шкодзіць.

Цяпер, калі калгасы ўмацаваліся, Прыкладны статут гаворыць калгасам: «сярод былых кулакоў ёсць, як паказвае вопыт Беламорбуда, некаторая частка людзей, якая выправілася і хоча чэсна працаваць у калгасе. Сярод дзяцей лішэнцаў ёсць нямала такіх, якія ўжо на працягу раду гадоў добрасумленна працуюць на грамадска-карыснай рабоце. Такіх людзей, зразумела, з аглядкай і строгай праверкай, каб пад выглядам выправіўшыхся не пралезлі ваўкі ў авечай шкуры, Прыкладны статут дазваляе прымаць у склад членаў арцелі. Вось што сказана па гэтаму пытанню ў Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі:

«У арцель не прымаюцца кулакі і ўсе асобы, пазбаўленыя выбарчых праў.

УВАГА: выключэнні з гэтага правіла дапускаюцца:

а) для тых дзяцей лішэнцаў, якія на працягу раду гадоў займаюцца грамадска-карыснай працай і добрасумленна працуюць;

б) для тых былых кулакоў і членаў іх сем'яў, якія, будучы высланы за супроцьсовецкія і супроцькалгасныя выступленні ў месцах новых паселішч на працягу 3-х гадоў сваёй чэснай работай і падтрыманнем мерапрыемстваў совецкай улады паказалі, што яны выправіліся». (З пункта 7 «Прыкладнага статута»).

IV) Аб пастаянных брыгадах

Вы бачыце з гэтага, што адной з важнейшых задач Прыкладнага статута з'яўляецца забяспечыць устойлівасць асабістага складу калгаса, пакласці канец апошнім астаткам цякучасці і адначасова ўвесці ў калгасы і перавыхаваць яшчэ астаўшыхся працоўных аднаасобнікаў. Але забяспечыць устойлівасць асабістага састава ў калгасе—гэта яшчэ далёка не ўсё.

Бывае так, што ў калгасе ўжо 2—3 гады склаўся асноўны састаў, а ўсё-ж справа не ідзе. Гэта часцей за ўсё бывае ў такіх калгасах, дзе калгаснікі не ведаюць свайго месца ў калгаснай вытворчасці, дзе няма брыгад.

Вядома, што ў старым Прыкладным статуце—1930 года—слова «брыгада» нават не ўпаміналася нельга. Цяпер калгас, у якім людзі працуюць, не разбіўшыся на брыгады, дзе калгаснік не ведае свайго пастаяннага месца ў калгаснай вытворчасці,—гэта ўжо калгас адсталы з адсталых.

Таму новы Прыкладны статут гаворыць калгасам: каб атрымаць усю выгаду з работы разам, з грамадскай вытворчасці, трэба ўвесь калгас разбіць на брыгады (паляводчыя і жывёлагадоўчыя). Кожны калгаснік павінен ведаць, у якой паляводчай ці жывёлагадоўчай брыгадзе ён знаходзіцца, на якім участку зямлі, ці ў якім кароўніку працуе яго брыгада.

Каб справы ў калгасе ішлі ўгару, кожны калгаснік павінен ведаць, што ён будзе працаваць як праз год, так і праз два гады на брыгада будзе атрымліваць менш даходу.

Як бачыце, для ўмацавання калгаса і захавання ўстойлівасці яго членскага састава стварэнне брыгад у калгасе мае вельмі важнае значэнне.

Прыкладны статут аб тым, як арганізаваць і замацаваць членаў арцелі ў рабоце, гаворыць наступнае:

«З членаў арцелі праўленне стварае вытворчыя брыгады. Паляводчыя брыгады выдзяляюцца на тэрмін не менш поўнага севазвароту.

Паляводчай брыгадзе адводзяцца ўчасткі ў палях севазвароту на тэрмін севазвароту.

За кожнай паляводчай брыгадай праўленне калгаса за-

ца была падобна на гарадскую.

Ці многа ў нас вясковых вуліц, абсаджаных дрэвамі? Іх можна налічыць адзінкі. Горад абсаджвае свае вуліцы дрэвамі. Няўжо-ж гэтага не захоча зрабіць калгас, які лічыць сябе перадавым?

За стварэнне клубаў, бібліятэк і чытальнь, за ўкараненне газет, кніг, радыё, кіно з кожным месяцам будуць усё мацней біцца калгасы.

Недаступнай марай селяніна-аднаасобніка стагоддзі было—наесціся да адвалу і нашыцца да ванітавання, а затым адаспацца ўдосталь.

Цяперашні перадавы калгаснік хоча павысіць сваю працоўную кваліфікацыю. Ён хоча стаць трактарыстам, шоферам, камбайнерам, фельчарам, скотнікам. Ён хоча слухаць радыё, бачыць у кіно «Чапаева».

І гэта зразумела. Калгас азначае не толькі пераход ад дробнай аднаасобнай сельскагаспадарчай вытворчасці да буйнай грамадскай сельскагаспадарчай вытворчасці, але і прыбліжэнне ўмоў вясковага жыцця да ўмоў культурнага гарадскога жыцця.

Вось чаму Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі прадугледжвае побач з вытворчымі абавязкамі арцелі і яе праўлення і культурныя абавязкі арцелі і яе праўлення. Прыкладны статут абавязвае праўленне і ўсіх членаў арцелі:

«Павышаць працоўную кваліфікацыю членаў арцелі, садзейнічаць калгаснікам у справе падрыхтоўкі з іх брыгадзіраў, трактарыстаў, камбайнераў, шофераў, ветэрынарных фельчароў і санітараў, конюхаў, свінароў, скотнікаў, чабанаў, пастухоў, работнікаў хат-лабараторый». (З пункта 6, падпункт «і» «Прыкладнага статута»).

«Падымаць культурны ўзровень членаў арцелі, укараняць газеты, кнігі, радыё, кіно, ствараць клубы, бібліятэкі і чытальні, абзаводзіцца лазнямі, цырульнямі, абсталёўваць светлыя і чыстыя станы ў полі, прыводзіць у парадак вясковыя вуліцы, абсаджваць іх рознымі, асабліва пладовымі дрэвамі, садзейнічаць калгаснікам у паляпшэнні і ўпрыгожанні іх жылля» (З пункта 6, падпункт «к» «Прыкладнага статута»).

Мы ўпэўнены, што амаль кожны калгас што-небудзь сваё ўнясе ў гэты пункт Статута, каб справу культуры рушыць наперад.

III) Аб агульным сходзе

Важнейшае пытанне кіравання—гэта пытанне аб агульным сходзе членаў арцелі. Нават сярод лепшых старшынь калгасаў ёсць нямала такіх, якія думаюць: раз у мяне справы ідуць добра, на які мне чорт траціць час на агульныя сходы. Ёсць і такія, якія пры зручным выпадку нават пахваляюцца: справы ў мяне добрыя, чалавек я вопытны, мяне паважаюць, а агульны сход склікаў апошні раз паўгода назад.

Такія людзі, будзь у іх хоць-бы сем пядзей ва лбу, абавязкова і прытым нечакана для сябе над чым-небудзь сур'ёзным сарвуцца. Да такіх людзей прарыў у калгасных справах падбіраецца нечакана, як злодзей ноччу. Такія людзі не разумеюць таго, што, калі будуеш новую справу, трэба людзям даць выказаць сваю думку, свой вопыт, трэба людзям даць магчымасць сказаць усё, што ў іх накапілася, трэба справу весці так, каб кожны калгаснік адчуваў, што калгас — гэта яго гаспадарка.

Якая датычаць вытворчых планаў, каштарысаў, дагавароў, размераў фондаў, правіл унутранога распарадку, прыёму і выключэння са складу арцелі.

Па гэтаму пытанню ў Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі сказана так:

«Агульны сход з'яўляецца вышэйшым органам кіравання арцелі.

Агульны сход:

а) выбірае старшыню арцелі і праўленне арцелі, а таксама рэвізійную камісію арцелі, прычым рэвізійная камісія зацвярджаецца раённым выканаўчым камітэтам советаў;

б) робіць прыём новых членаў і выключэнне са складу арцелі;

в) зацвярджае гадавы вытворчы план, прыхода-расходны каштарыс, план будаўніцтва, нормы выпрацоўкі і расцэнкі работ у працаднях;

г) зацвярджае дагавор з МТС;

[...] выключылі калгасніка Івана Шпака за крытыку старшыні і пры тым яшчэ запісалі ў пратаколе: «Выключыць яго за нядобрую работу, за кляўзы ўсякага роду з мэтай апарочыць тую ці іншую асобу». Бачыце, якія выпадкі бываюць. Краіна ў нас вялікая, і адсталасці яшчэ не мала. А то бывае нярэдка і так: пастановіць старшыня калгаса «выключыць»—і гатова, пастановіць сельсовет «выключыць з калгаса» — і гатова, пастановіць райком «выключыць з калгаса»—і гатова!

Калгасаў у нас—240 тысяч, людзі бываюць у калгасах розныя, значыць, патрэбны суровыя правілы. Каб людзі ў нас не лічылі грамадскую справу дзяржаўнай важнасці сваёй хатняй справай, вось які парадак выключэння з калгаса ўстанаўляе Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі.

Выключаць са складу арцелі можа толькі агульны сход членаў арцелі. Выключэнне са складу арцелі якім-бы там ні было іншым органам, будзь гэта праўленне калгаса, будзь гэта сельсовет, райвыканком ці райком, або ўпаўнаважаны края—не дапускаецца. Калі які-небудзь другі орган, паміма агульнага схода членаў арцелі, выключыць каго-небудзь з арцелі, то кіраўнікі будуць вінаваты ў перавышэнні ўлады, у парушэнні законаў СССР.

Але гэтага мала. Аб іншым чалавеку запісана ў пастанове, што яго выключыў «агульны сход», а на справе аказваецца, што ў яго выключэнні прымала ўдзел ледзь дзесятая частка членаў арцелі. Гэта таксама нядобра. Асабістых рахункаў у людзей, якія ўсё жыццё жывуць побач адзін з другім, колькі хочаце. Вось чаму Прыкладны статут патрабуе, каб на агульным сходзе, які прымае рашэнне аб выключэнні з калгаса, прысутнічала не менш двух трэціх членаў арцелі.

У нас у першыя гады рэволюцыі быў добры звычай: у пратаколе кожнага схода запісвалася, колькі чалавек прысутнічала і колькі чалавек прымала рэзалюцыю. Нядрэнна было-б аднавіць гэты звычай. Іншы раз у пратаколе пішуць, што на сходзе прысутнічала дзве трэці членаў, а колькі іменна чалавек прысутнічала, у пратаколе не запісваюць. Як у гэтым выпадку праверыць, ці прысутнічала сапраўды ⅔, ці гэта толькі здалося сакратару схода? Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі прадугледжвае, што ў акце аб выключэнні павінна быць указана дакладна, колькі калгаснікаў прысутнічала на сходзе.

[...] іншы чалавек з арцелі, іншы раз прэзідыум РВК зможа дакапацца праўды аб сапраўдным становішчы арцелі загадзя, а не праз месяц пасля прарыву, як гэта часцей за ўсё бывае.

Вось чаму па пытанню аб тым, як праводзіць выключэнне з калгасаў, у Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі сказана так:

«Выключэнне з арцелі можа быць праведзена толькі па рашэнню агульнага схода членаў арцелі, на якім прысутнічае не менш ⅔ агульнага ліку членаў арцелі. У пратаколе агульнага схода членаў арцелі абавязкова ўказваецца лік калгаснікаў, прысутных на сходзе, і лік галасаваўшых за выключэнне. У выпадку абскарджання членам арцелі пастановы аб яго выключэнні ў раённы выканаўчы камітэт советаў, пытанне вырашаецца канчаткова прэзідыумам раённага выканаўчага камітэта советаў у прысутнасці старшыні праўлення арцелі і скаржніка». (Пункт 8 «Прыкладнага статута»).

Усё гэта не значыць, што трэба паблажліва адносіцца да злодзея, які раскрадвае калгасную ўласнасць, да злачынцы, які шкодзіць у адносінах да калгаса.

Адна справа—перавыхаванне несвядомага ці маласвядомага,—тут Ленін заўсёды трэбаваў і Сталін нязменна патрабуе з боку кіраўнікоў цярплівасці, вытрыманасці і шырокага прымянення метадаў пераканання.

Другая справа—злачынец, які ў малатарню падкінуў кавалак жалеза ці ўгробіў каня. У адносінах такіх ворагаў народу і Ленін заўсёды трэбаваў і тав. Сталін патрабуе ад кіраўнікоў, як партыйных, так і беспартыйных, найвялікшай пільнасці і суровасці. Тут гутарка можа ісці толькі аб пакаранні па ўсёй строгасці закона аб ахове грамадскай уласнасці. Вось чаму ў Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі прадугледжан наступны пункт:

«Усякае раскрадванне грамадскай калгаснай і дзяржаўнай уласнасці, шкодніцкія адносіны да маемасці і жывёлы арцелі і машын МТС разглядаюцца арцеллю, як здрада агульнай справе калгаса і дапамога ворагам народу.

Асобы, віноўныя ў такім злачынным падрыве асноў калгаснага ладу, перадаюцца арцеллю ў суд для налажэння пакарання па ўсёй строгасці законаў рабоча-сялянскай дзяржавы». (Пункт 18 «Прыкладнага статута»).

«брыгада» нават не ўпаміналася. Яно і зразумела. Тады, у 1930 годзе, Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі звярачаўся да сялян-аднаасобнікаў і гаварыў ім: аб'ядноўвайцеся, каб працаваць разам—работа разам у буйной грамадскай гаспадарцы выгадней за работу ў адзіночку у дробнай гаспадарцы. Як пабудаваць работу ў калгасе, каб не было абязлічкі, гэтага яшчэ ніхто не ведаў. Вопыта не было,—і ў Прыкладным статуце аб гэтым нічога не было запісана.

Цяпер ужо гэтым абмежавацца [...]

праз год, так і праз два гады на тых-жа брыгадных участках, што і гэты год. Трэба, каб кожны калгаснік ведаў, што пустазелле, якога не прапола яго брыгада ў гэтым годзе, задушыць хлеб у будучым годзе на ўчастку яго-ж брыгады.

Каб справы ў калгасе пайшлі ў гару, трэба кожнаму калгасніку ведаць, што калі яго брыгада пакрые даручаных ёй кароў не племянным, а простым бугаём, то нават праз 4—5 гадоў члены брыгады будуць цярпець страты, каровы будуць даваць менш малака, і [...]

[...] брыгадай праўленне калгаса замацоўвае па спецыяльнаму акту ўвесь неабходны ёй інвентар, рабочую жывёлу і гаспадарчыя пабудовы.

Жывёлагадоўчыя брыгады выдзяляюцца на тэрмін не менш 3-х гадоў.

За кожнай жывёлагадоўчай брыгадай замацоўваюцца праўленнем арцелі прадукцыйная жывёла, неабходныя для абслугоўвання інвентар і цягавая сіла і жывёлагадоўчыя пабудовы». (З пункта 14 «Прыкладнага статута»).

[...] калгаснік адчуваў, што калгас — гэта яго гаспадарка.

Трэба весці справу так, каб кожны калгаснік разумеў, што ён працуе на сябе, на свой калгас, а не на старшыню.

Добры старшыня арцелі—гэта значыць не толькі цвёрды і вопытны арганізатар вытворчасці, але гэта яшчэ такі арганізатар вытворчасці, які ўмее падымаць свядомасць усёй масы калгаснікаў.

У любым калгасніку яшчэ сядзіць нямала забабонаў учарашняга аднаасобніка. Яшчэ многа трэба працаваць, каб перавыхаваць яго па-сапраўднаму. Трэба дапамагаць яму расці, трэба дапамагаць яму як можна хутчэй падняцца да таго ўзроўню, які паказаў з'езд калгаснікаў-ударнікаў. Адзін з лепшых спосабаў дапамагчы калгасніку расці—гэта ўцягнуць яго ў вырашэнне пытанняў, якія датычаць усёй арцелі. Вось чаму ў Прыкладным статуце сельскагаспадарчай арцелі вызначана група важнейшых пытанняў, па якіх рашэнне праўлення арцелі без зацвярджэння агульнага схода з'яўляецца несапраўдным. Вось чаму да гэтых пытанняў аднесены ўсе пытанні,

[...]

г) зацвярджае дагавор з МТС;

д) зацвярджае гадавую справаздачу праўлення з абавязковым заключэннем рэвізійнай камісіі, а таксама справаздачы праўлення па важнейшых сельскагаспадарчых кампаніях;

е) зацвярджае размеры розных фондаў і колькасць прадуктаў і грошай, падлягаючых выдачы на працадзень;

ж) зацвярджае правілы ўнутранога распарадку арцелі.

Па ўсіх пытаннях, пералічаных у даным пункце статута, рашэнні праўлення арцелі без зацвярджэння агульнага схода з'яўляюцца несапраўднымі.

Агульны сход сапраўдны пры наяўнасці не менш ½ агульнага ліку членаў для вырашэння ўсіх пытанняў, апрача пытання аб выбары праўлення і старшыні арцелі, пытання аб выключэнні са складу арцелі і пытання аб размеры розных фондаў, для рашэння якіх патрабуецца прысутнасць на агульным сходзе не менш ⅔ агульнага ліку членаў». (Пункт 20 «Прыкладнага статута»).

V. ПЫТАННІ КІРАВАННЯ

I) Вытворчыя задачы арцелі

Пытанні кіравання разглядаюцца ў Прыкладным статуце падрабязна як з пункту гледжання вытворчых і культурных задач арцелі (п. 6), так і з пункту гледжання абавязкаў і праў розных органаў кіравання (пункты ад 19 да 25).

Усе тыя, хто чытаў Прыкладны статут, звярнулі, мабыць, увагу на тое, якое вялікае месца занята ў Прыкладным статуце пералічэннем асноўных вытворчых і культурных задач арцелі. Чаму так падрабязна Прыкладны статут спыняецца на гэтых пытаннях? Таму, што селянін, бядняк і серадняк, спрадвеку ў сілу ўмоў свайго жыцця вымушан быў здавальняцца малым. І цяпер у калгасах нярэдка бывае так, што цяперашні калгаснік, дасягнуўшы ў калгасе ўраджаяў, таварнасці і ўзроўню жыцця серадняцкай гаспадаркі, гатоў гэтым задаволіцца. Тым часам з пункту гледжання рабоча-сялянскай дзяржавы гэта зусім недапушчальна. Ранейшы ўзровень аднаасобніка-серадняка—гэта ўзровень недастатковы і нездавальняючы.

Велізарныя раёны нашай краіны амаль пазбаўлены садоў. Нужда ў вёсцы была такая, і ўзаемная злаба з-за агульнай нужды была так веліка, што пасаджаную на сядзібе яблыню хто-небудзь звычайна ламаў яшчэ да таго, як яна пачынала прыносіць плады. У нашай краіне ёсць дзесяткі тысяч сажалак, якія маглі-б даваць мільёны пудоў рыбы. Для таго, каб сажалку ачысціць і завесці ў ёй рыбу, патрабавалася агульная работа ўсяго сяла. А хіба можна было наша сяло падняць на агульную работу, калі людзі жылі па прыказцы: чалавек чалавеку—воўк.

На велізарных прасторах нашага Заволжа, паўднёва-заходняй часткі Сібіры, у Сальскіх стэпах штогод сотні мільёнаў пудоў хлеба можна было-б выратаваць, калі-б абсадзіць палі лясными палосамі. Для гэтага неабходна была агульная работа ўсяго сяла. Для гэтага трэба, каб кожны бачыў у сваім суседзе перш за ўсё ўдзельніка агульнай работы, а не воўка. У старой вёсцы гэтага не было.

Іншая справа цяпер. Цяпер у нас калгасы, таварыская гаспадарка, і чалавек чалавеку—не воўк, а таварыш.

Аб мерах па стварэнню сапраўды культурнай і перадавой гаспадаркі, аб новых галінах сельскагаспадарчай вытворчасці падрабязна гаворыць Прыкладны статут у пункце 6.

Хто сочыць за тым, як пачалося абмеркаванне Статута ў калгасах, той ведае, што пункт 6 Прыкладнага статута стаў адным з самых баявых пунктаў. Сюды перадавыя калгаснікі імкнуцца ўпісаць тыя задачы сваёй гаспадаркі, якія ператорадь яе ў сапраўды перадавую культурную гаспадарку з 100-пудовым, а не з 50-пудовым ураджаем зярна, з удоямі ў 2—3 тысячы літраў, а не ў жалкую тысячу літраў.

Чым больш разгорнецца ініцыятыва самых калгаснікаў у гэтай справе, тым лепш. Тое, што запісваецца звычайна ў пасеўным плане калгаса,—гэта самае малое, гэта толькі падлік плошчаў, якія трэба засеяць.

Ініцыятыва і свядомасць перадавых калгаснікаў могуць вельмі многае зрабіць да гэтага, каб поўнасцю скарыстаць перавагі грамадскай працы і высокую тэхніку. Тады ўся маса калгаснікаў убачыць, што калгас абавязан і можа вымяраць поспехі сваёй гаспадаркі не па ўзроўню аднаасобніка-серадняка, а па ўзроўню самага перадавога земляроба-калгасніка, які жыве заможна і культурна.

II Культурныя задачы арцелі

Той-жа пункт 6 Прыкладнага статута падрабязна разглядае тыя культурныя задачы, якія стаяць перад арцеллю. Справа ідзе аб тым, што заможнае жыццё—гэта не значыць толькі сытае жыццё. Заможнае жыццё—гэта значыць і сытае і культурнае жыццё.

Дабіцца заможнага жыцця—гэта значыць дабіцца і багацця прадуктаў і сапраўднай культуры.

Культура нашай вёскі пакуль што такая, што змагацца прыходзіцца за самае простае.

Ці многа ў нас вёсак, станіц, хутароў, кішлакоў і аулаў, дзе ёсць цырульня? А калгаснік не хоча быць падобным на зарослага валасамі старога аднаасобніка.

Ці многа ў нас вёсак, станіц хутароў, кішлакоў і аулаў, дзе ёсць сапраўдныя лазні? А калгаснік хоча к нядзелі памыцца ў лазні, як у горадзе.

Многія калгасы завялі палявыя станы. Ці многа ў нас калгасаў, дзе гэтыя станы светлыя і чыстыя, дзе яны не падобны на горшыя начлежкі ўпокат? Калгаснік, які праводзіць у полі з вясны да восені дзень і ноч, хоча паабедаць, хоча паспаць у чыстым і светлым стане.

Ці многа ў нас вясковых вуліц, дзе можна прайсці вясной і восенню, не загрузшы ў гразі? А перадавы калгаснік хоча, каб яго вулі-

IV) Аб старшыні і праўленні арцелі

Аб'явіць агульны сход арцелі вышэйшым органам кіравання справамі арцелі не значыць, аднак, зрабіць кашу з калгасных спраў. Кіраваць масай—гэта не значыць таксама цягнуцца ў хвасце адсталых настрояў мас. Чым больш праў прадастаўляе Прыкладны статут агульнаму сходу, тым лепш і больш чотка павінен старшыня кіраваць работай арцелі і яе брыгад. Пытанню аб абавязках старшыні арцелі і ўсяго праўлення Прыкладны статут аддае вялікую ўвагу. Задача заключаецца ў тым, каб спалучыць велізарны размах самадзейнасці калгасных мас з сапраўднай аператыўнай работай старшыні і праўлення. Вось што гаворыць Прыкладны статут аб праўленні арцелі і яе старшыні:

«Праўленне арцелі з'яўляецца выканаўчым органам арцелі і адказвае перад агульным сходам членаў арцелі за работу арцелі і за выкананне ёю абавязацельстваў перад дзяржавою». (З пункта 21 «Прыкладнага статута»).

«Для штодзённага кіраўніцтва работай арцелі і яе брыгад, а таксама для штодзённай праверкі выканання рашэнняў праўлення, агульны сход арцелі выбірае старшыню арцелі, які з'яўляецца разам з тым старшынёй праўлення.

Старшыня абавязваецца збіраць праўленне не радзей 2-х раз у месяц для абмеркавання бягучых спраў і прыняцця адпаведных рашэнняў». (З пункта 22 «Прыкладнага статута»).

З пытаннем аб вырошчванні вопытных кіраўнікоў буйной вытворчасці звязана пытанне аб тэрмінах іх работы. Калі старшыні ў арцелі мяняюцца чуць не кожны месяц, то вопытных кіраўнікоў з такіх старшынь не створыш і гаспадаркі ў арцелі не паставіш.

Пытанне аб тэрміне работы старшыні—гэта не толькі пытанне Статута. Тэрмін работы старшынь калгасаў звязан непарыўна з тым, як раённыя кіруючыя органы ажыццяўляюць сваё кіраўніцтва калгасамі.

Калі Прыкладны статут устанаўляе, што праўленне арцелі выбіраецца тэрмінам на два гады, то тут Прыкладны статут звярачаецца не толькі да членаў арцелі, але і да партыйных і да советскіх органаў вёскі. Не сакрэт, што ў радзе краёў, абласцей і рэспублік нярэдка райкомы і райвыканкомы змяшчаюць старшынь калгасаў без усякага апытання самых калгасаў. Нядаўна

(ПРАЦЯГ ДАКЛАДА ТАВ. Я. А. ЯКАЎЛЕВА НА 4 СТАР.).

Працяг даклада тав. Я. А. ЯКАЎЛЕВА

Сельскагаспадарчы аддзел ЦК выявіў такі выпадак: бюро Новасельскага райкома Курскай вобласці ў адзін прыём, адным рашэннем перамясціла 28 старшынь арцелі. Аб гэтым Новасельскі райком склаў пастанову так, як быццам гутарка ішла аб работніках райза, або канцылярыі РВК: «Такога-то старшыню імя рэк перамясціць з такога-то калгаса ў такі-то» і т. д. Само сабой разумеецца, што Цэнтральны Камітэт партыі асуджае падобныя метады «кіраўніцтва», як непартыйныя.

У нас сустракаюцца яшчэ і такія гора-кіраўнікі, якія страхуюць сябе ад адказнасці за дрэнны ход сяўбы ці загатовак у раёне тым, што за дзень да прыезду прадстаўнікоў абласной улады здымаюць па 10—15 старшынь калгасаў. Тым самым яны даказваюць сваё адміністрацыйнае стараннe і адарванасць ад партыі.

Няма чаго і гаварыць аб тым, што падобная практыка нічога агульнага не мае з бальшэвіцкай цвёрдасцю. Бальшэвіцкая цвёрдасць патрабуе часам не толькі зняцця з работы старшыні калгаса, які злачынна праваливае калгас, але і арышту яго. Але бальшэвіцкая цвёрдасць не мае нічога агульнага з стараннем гора-адміністратараў, якія ў адзін прыём робяць кашу з старшынь калгасаў сваіх раёнаў.

Калі Прыкладны статут сельскагаспадарчай арцелі гаворыць аб тым, што старшыня арцелі выбіраецца на два гады, то тут абмяжоўваецца магчымасць незаконных зняццяў з боку райкомаў і райвыканкомаў.

Гэтым самым падкрэсліваецца, што галоўнай задачай цяпер у адносінах калгасаў з'яўляецца вырошчванне кадраў. Вырасціць сапраўдныя бальшэвіцкія кадры старшынь калгасаў і брыгадзіраў —вось чаго нам не хапае, каб рушыць яшчэ хутчэй наперад уздым калгаснай вытворчасці.

Не выпадкова, што сярод дэлегатаў 2-га ўсесаюзнага з'езда калгаснікаў-ударнікаў была велізарная колькасць кіраўнікоў калгасаў, якія па 3—4—5 гадоў сядзяць у адным і тым-жа калгасе. Гэта ўжо сапраўдныя кіраўнікі. Гэта—людзі, якія ведаюць кожнага члена сваёй арцелі. Гэта—людзі, якія ведаюць кожны кавалачак зямлі ў толькі пачынаецца. 240 тысяч калгасаў у трохмесячны тэрмін павінны распрацаваць і прыняць канчатковыя статуты. Гэту справу нельга пусціць на самацёк. Тут патрэбны сапраўднае бальшэвіцкае кіраўніцтва і дапамога калгасам.

Што зараз самае галоўнае і неадкладнае:

Першае—Неадкладна ўзяцца за нанясенне на карты межаў калгасаў, за ўстраненне цераспалосіцы і далёказямелля, каб ужо ў гэтым годзе асноўная частка калгасаў магла атрымаць згодна пункту 2 Прыкладнага статута дзяржаўныя акты аб замацаванні зямлі навечна.

Другое—Не дапусціць памылак у вызначэнні памераў прысядзібнай зямлі. Строга выконваць указанні пункта 2 Прыкладнага статута, які ўстанавіў, што памеры прысядзібнай зямлі могуць хістацца ад 1/4 да 1/2 гектара, а ў паасобных раёнах—да 1 гектара ў залежнасці ад абласных і раённых умоў, устанаўляемых НКЗ саюзных рэспублік на аснове ўказанняў НКЗ СССР.

Трэцяе—Адпаведна таму, да якой групы раёнаў, згодна 5-га пункту Статута, адносіцца даная мясцовасць, запісваць у Статут арцелі колькасць жывёлы, якую можа мець у асабістым карыстанні калгасны двор.

Чацвертае—Вызначыць дакладныя памеры адлічэнняў у непадзельныя фонды арцелі, не парушаючы межаў, устаноўленых пунктам 12 Прыкладнага статута, г. зн. ад 10, але не звыш 20 проц. грашовых даходаў арцелі.

Пятае—не мудраваць, асабліва пры выпрацоўцы канчатковых статутаў. Адпаведна ўмовам края, раёна і данага калгаса ўносіць у пункт шосты Прыкладнага статута ўсе тыя змены, у якіх павінны адлюстравацца мясцовыя асаблівасці. Астатніх пунктаў Прыкладнага статута не трэба мяняць, паколькі яны вызначаюць агульныя для ўсіх калгасаў галоўныя правілы ўпарадкавання калгаснага жыцця, прынятыя 2-м усесаюзным з'ездам калгаснікаў-ударнікаў і зацверджаныя Соўнаркомам СССР і ЦК ВКП(б).

Шостае—Забяспечыць уважлівы разгляд у раённых выканаўчых камітэтах саветаў кожнага рэгіструемага статута і не дапускаць парушэнняў Прыкладнага статута.

ПАЎСТАННЕ У ГРЭЦЫІ ПАДАЎЛЕНА

Правадыры мяцежнікаў уцяклі ў Балгарыю

ПАРЫЖ, 12 сакавіка. (БЕЛТА). Агенцтва Гавас паведамляе з Афін аб падаўленні паўстання па ўсёй Грэцыі і ў тым ліку на Крыце. Генерал Папапулас здаўся ўладам.

***

АФІНЫ, 12 сакавіка. (БЕЛТА). Як паведамляе Афінскае тэлеграфнае агенцтва, учора пасля заняцця Сереса ўрадавымі войскамі, мяцежнікі ўцяклі ў Балгарыю, вызваліўшы без супраціўлення раёны Кавалы, Драмы, Каматыні і т. д. Глава паўстаўшых камандуючы 4-м корпусам генерал Каменос і яго палітычны советнік дэпутат Софіянапулас са штабам уцяклі ў Балгарыю. Македонія і Фракія заняты ўрадавымі войскамі. Мінаносец «Элі» здаўся ўладам і прыбыў у Салонікі. Ранішнія газеты паведамляюць, што паводле чутак, Венізелос уцёк з Крыта.

***

ЛОНДАН, 12 сакавіка. (БЕЛТА). Англійскія газеты паведамляюць аб падаўленні паўстання ў Грэцыі. Улада ўрада на Крыце была аднаўлена сёння. Згодна слоў газет, генерал Каменос і каля 20 мяцежных афіцэраў перайшлі граніцу і здаліся балгарскім уладам. Здаўшыеся адпраўлены ў Сафію. Балгарскі прэм'ер міністр заявіў прадстаўнікам друку, што мяцежным афіцэрам будзе прадастаўлен прытулак, але што яны будуць інтэрніраваны ў Цэнтральнай Балгарыі.

Англійскія газеты паведамляюць, што Венізелос і некалькі мяцежных афіцэраў прыбылі на крэйсеры «Авераў» на італьянскі востраў Касос.

—о—

ВЫСТУПЛЕННІ РАБОЧЫХ СУПРОЦЬ ВАЕННА-ФАШЫСЦКІХ КЛІК

ВЕНА, 12 сакавіка. (БЕЛТА). З Афін працягваюць паступаць весткі аб выступленнях рабочых супроць абодвух змагаючыхся паміж сабой ваенна-фашысцкіх лагераў — урадавага манархічнага і венізелісцкага «рэспубліканскага». У Серосе адбыліся новыя сур'ёзныя сутычкі паміж камуніс-

ПРЫЗЫЎ К БАЙКОТУ НЯМЕЦКІХ ТАВАРАЎ У ЛОНДАНЕ

На здымку: плакаты на лонданскіх вуліцах з заклікам байкатаваць нямецкія тавары. Дэманстрацыя накіравана супроць прыехаўшай у Лондан выстаўкі германскіх мод.

□ □ □ □ □ □

УСЕАГУЛЬНАЯ ЗАБАСТОЎКА НА КУБЕ

Н'Ю-ЁРК, 12 сакавіка (БЕЛТА). Як паведамляе газета «Н'ю-Іорк таймс», забастоўка на Кубе прыняла ўсеагульны характар. Бяздзейнічаюць усе прамысловыя і гандлёвыя прадпрыемствы. Кубінскі ўрад абвясціў ваеннае становішча, устанавіў ваенныя суды і распусціў усе прафсаюзы, якія далучыліся да забастоўкі. Войскі прабуюць пусціць электрычныя станцыі і чыгункі з дапамогай прымусовай працы. Па ўсёй Кубе зроблены шматлікія арышты і захваты апазіцыянераў розных напрамкаў.

Паведамляецца аб многіх выпадках расстрэлу «пры спробе уцякаць».

Міністры ўнутраных спраў і аховы здароўя падалі ў адстаўку, як паведамляе друк, у знак пратэсту супроць урадавага тэрору.

Згодна паведамлення газеты «Н'ю-Іорк геральд трыбюн», войскамі расшукваюцца кіраўнікі рэвалюцыйнай нацыянальнай канфедэрацыі працы, якія, згодна аддане загаду, павінны быць арыштаваны. На вуліцах Гаваны многа трупаў.

***

СПРЭЧКІ аб УЗБРАЕННЯХ У АНГЛІЙСКІМ ПАРЛАМАНЦЕ

ЛОНДАН, 12 сакавіка. (БЕЛТА). Як паведамляе агенцтва Рэйтэр, выступіўшы ў палаце абшчын у спрэчках па пытанню аб ваенных расходах лібэрал **Герберт Семюэль** заявіў, што англійскі ўрад пачаў новую гонку ўзбраенняў, якая можа скончыцца толькі крахам ці вайной. Семюэль крытыкаваў «Белую кнігу» за тое, што ў ёй нічога не гаворыцца аб разбраенні, і ўся віна ўскладаецца на Германію.

Кансерватар **Остын Чэмберлен** (былы міністр замежных спраў) унёс адабраючую палітыку ўрада папраўку да прапановы лейбарысцкай партыі. Чэмберлен адмаўляў, што англійскія ўзбраенні прадстаўляюць сабою небяспеку для якой-бы там ні было часткі свету, і адабраў абвешчаную ўрадам праграму ўзбраенняў.

Генерал **Спірс (кансерватар)** указаў, што ў сучасны момант у Еўропе набывае ўсё большае значэнне пытанне аб СССР і аб форме, у якую выльецца ўсходні пакт. Гэта пытанне,—прадаўжаў ён,—непасрэдна звязана з пытаннем аб тым, наколькі моцнай будзе Ліга нацый, а гэта залежыць больш тым ад чаго-небудзь другога—ад сілы Англіі. Я рад, што Ідэн едзе ў Маскву. Я зусім упэўнен, што яго візіт прынясе толькі карысць. Ён будзе там добра прыняты і калі прыедзе назад, можа многае растлумачыць палаце абшчын. Совецкі Саюз—магутны ў сучасны момант—патрабуе пэўнага ваеннага пагаднення з Францыяй проста таму, што разумее недастатковасць тых гарантый, якімі ён распалагае, як член Лігі нацый, для забеспячэння сваёй безапаснасці ў Еўропе. Англія адносіцца з неадабрэннем да ваенных саюзаў. Калі-б Францыя і СССР ведалі, што мір забяспечан сапраўды моцнай Лігай нацый, яны не шукалі-б безапаснасці ў ваенных саюзах.

Міністр замежных спраў **Саймон**, падводзячы вынікі спрэчкам, заявіў, што палітыка англійскага ўрада па-ранейшаму базуецца на Лізе нацый. Згодна яго слоў, англійскі ўрад зробіць усё магчымае для таго, каб Германія вярнулася ў Лігу. Саймон падкрэсліў, што мэта перагавораў, якія вядуцца ўрадам, і перагавораў, якія ў хуткім часе будуць весці ў часе паездак Ідэн і ён (Саймон),—забяспечыць умовы, пры якіх Германія магла-б вярнуцца ў Лігу нацый. Урад,—прадаўжаў ён,—імкнецца дасягнуць гэтай мэты, бо перакананы, што няма лепшай безапаснасці для міру, чым эфектыўная дзейнасць сапраўды ўсеагульнай Лігі нацый.

Саймон сказаў далей, што аб'ектам усіх імкненняў з'яўляецца арганізацыя ўсеагульнага міру на роўных падставах з дапамогай супрацоўніцтва і згоды паміж краінамі. Для гэтага няма нічога больш важнага, чым садзейнічаць даверу і ўміратвараnню ў Еўропе. Яснай мэтай дэкларацыі было—садзейнічаць гэтаму супрацоўніцтву і ўміратва-

Мастакі на прыёме у Соўнаркоме БССР

13 сакавіка старшыня Совета Народных Камісараў БССР тав. **Н. М. Галадзед** прыняў дэлегацыю саюза совецкіх мастакоў БССР.

На прыёме прысутнічалі старшыня саюза совецкіх мастакоў БССР тав. Орнштэйн, дырэктар каапэратыва «Мастак» т. Райхман, жывапісцы тт. Волкаў, Андруховіч, Шэўчанка (Гомель), скульптары тт. Грубе, Керзін, Азгур і Бембель.

Тав. Орнштэйн у сваім уступным слове расказаў аб дасягненнях якіх дабіліся мастакі на фронце выяўленчага мастацтва. Гэта з усёй яркасцю пацвярджаюць скульптурныя работы Дома Ўрада і асобныя работы скульптараў Грубе, Бразера, Азгура, Керзіна, Бембеля, жывапісца Волкава і іншых.

Мастакі зараз сур'ёзна пачынаюць брацца за вучобу, за авалоданне метадам соцыялістычнага рэалізма. Пры Доме мастака створана студыя на 20 чалавек, якая ставіць сваёй мэтай павысіць ідэйна-мастацкі ўзровень мастакоў.

На прыёме выступілі тт. Волкаў, Азгур, Грубе, Бембель, Шэўчанка і Керзін.

Тав. Галадзед у сваім адказным слове даволі падрабязна спыніўся на ўсіх закранутых пытаннях.

На справу арганізацыі агульнай і індывідуальных майстэрань ужо адпушчана 80 тыс. руб. Тав. Галадзед запэўніў мастакоў, што Совет Народных Камісараў абмяркуе пытанні работы мастакоў і дапаможа ім.

***

У гэты-ж дзень пастановай СНК БССР была створана камісія ў складзе старшыні Дзяржплана і нам. старшыні СНК БССР т. **Любовіча**, НКАсветы БССР т. **Чарнушэвіча**, тт. **Матусевіча, Гофмана, Орнштэйна** і **Райхмана** для разгляду пытанняў, звязаных з работай саюза совецкіх мастакоў БССР. (Белта).

□□□□□

Ударны дэкаднік вывазкі лесу

ВЫВЕЗЕНА ДЗЕЛАВОЙ ДРАЎНІНЫ 84,6 ПРОЦ. І ДРОЎ 84 ПРОЦАНТЫ

На 10 сакавіка квартальны план загатоўкі дзелавой драўніны па леспрамгасах БССР выканан на 89 проц., дроў—71,7 проц. Вывезена дзелавой драўніны 84,6 проц. і дроў 84 проц. Цэлы рад раёнаў ва ўдарны двухдэкаднік лесавывазкі не дабіліся пералому ў рабоце і цягнуць уніз выкананне рэспубліканскага плана. Асабліва адстаюць Мсціслаўскі, Жыткавіцкі, Смалявіцкі, Лельчыцкі, Чавускі, Шклоўскі, Нараўлянскі, Петрыкоўскі, Узаравіцкі, Суражскі і Тураўскі раёны, якія выканалі заданне па вывазцы лесу ад 44 да 65 проц. Зусім нездавальняюча ідуць вывазкі ў Дубровенскім, Асіпавіцкім, Бярэзінскім, Дзяржынскім, Заслаўскім, Магілеўскім, Мазырскім, Слуцкім, Любаньскім, Чачэрскім, Чэрыкаўскім, Крычаўскім і другіх раёнах, дзе план выканан ад 50 да 74 проц.

Ясна, што такія ганебныя паказальнікі з'яўляюцца вынікам таго, што ў гэтых раёнах аднесліся фармальна да выканання важнейшага задання ЦК КП(б)Б і СНК БССР. Ёсць-жа ў нас у рэспубліцы перадавыя раёны па лесавывазцы, як, напрыклад, ГОРАЦКІ, ЛЁЗНЕНСКІ, КАСЦЮКОВІЦКІ і ПОЛАЦКІ, якія з поспехам закончылі план першага квартала.

Асобныя раёны, як Петрыкоўскі, Ушацкі і Прапойскі, паспяшылі адрапартаваць аб датэрміновым выкананні плана. Аднак, пры праверцы аказалася, што гэтыя раёны з'яўляюцца адстаючымі і на 10 сакавіка вывезлі дзелавой драўніны ад 64 да 91 проц. і дроў ад 55 да 79 проц. Гэты факт сведчыць аб прамым «очковтирательстве» і ашуканні партыі.

Па-ранейшаму злачынна выкарыстоўваюцца механізмы. Рэчыцкі леспрамгас, які вывез дроў на 79,1 проц., яшчэ і цяпер не кіруе работай аўтатранспарта. 11 машын штодзенна вывозяць лесу не больш 85 кубаметраў. Па-ранейшаму па дзве машыны штодзенна гоняцца на гаспадарчыя работы. Машыны многа прастойваюць у рамонце. Грузавік № 6 прастаяў два тыдні ў майстэрнях замест паложаных 5 дзён.

Ударны дэкаднік лесавывазкі рашэннем ЦК КП(б)Б і СНК БССР прадоўжан да 20 сакавіка. Неабходна прыкласці ўсе сілы к таму, каб к гэтаму тэрміну выканаць поўнасцю план па ўсіх калгасах, сельсаветах і раёнах.

—о—

СПІС ТАВАРЫШОЎ, ВЫЛУЧАНЫХ ГК КП(б)Б ДАКЛАДЧЫКАМІ

даюць кожны кавалачак зямлі ў калгасе. Гэта—людзі, якія ведаюць, які сорт насення лепш за ўсё падыходзіць да ўмоў іх мясцовасці. Гэтыя людзі ведаюць кожны куточак у калгасе. Такія кіраўнікі нам патрэбны, іх мы будзем мець, калі няўхільна будзем выконваць правіла, устаноўленае Прыкладным статутам, згодна якому праўленне і старшыня арцелі выбіраецца на два гады. Іх мы будзем мець, калі нашы раённыя арганізацыі ў якасці галоўнага правіла ў адносінах да ўзрастаючых кадраў у калгасах будуць кіравацца ўказаннямі тав. Сталіна на нарадзе з металургамі:

«Трэба берагчы кожнага здольнага і разумеючага работніка, берагчы і вырошчваць яго. Людзей трэба клапатліва і ўважліва вырошчваць, як садоўнік вырошчвае аблюбаванае пладовае дрэва».

Калі так клапатліва трэба вырошчваць работнікаў на заводах, дзе кадры ствараліся дзесяцігоддзямі, то ў яшчэ большай меры гэта адносіцца да людзей, якія толькі нараджаюцца як грамадскія работнікі. Для калгасных кадраў грамадская гаспадарка — уна віну. З іх самы стары, самы вопытны мае толькі 4—5 гадоў вопыта.

Калі гэта ўказанне тав. Сталіна нашы вясковыя арганізацыі выканаюць усур'ёз, мы безумоўна рушым калгасную справу быстра наперад.

**

Іншыя думаюць, што раз Прыкладны статут прыняты, то справа скончана. Сапраўды-ж з прыняццем Прыкладнага статута работа шэнняў Прыкладнага статута.

Сёмае—Абмяркоўваць і прымаць статуты ў арцелях так, каб яшчэ больш падняць калгасную масу на барацьбу за ператварэнне ўсіх калгасаў у бальшэвіцкія і ўсіх калгаснікаў у заможных, на барацьбу за паспяховае правядзенне сяўбы і добрую падрыхтоўку да ўборкі.

Восьмае—Няўхільна праводзіць у жыццё ўстаноўленае пунктам 14 Прыкладнага статута правіла, згодна якому калгасніца вызваляецца ад работы за месяц да родаў і на месяц пасля родаў з захаваннем утрымання ў палавінным размеры сярэдняй выпрацоўкі працадзён.

Дзевятае—Вытворчую і арганізацыйную работу ў арцелі на справе пабудаваць на аснове новага Статута.

Пад кіраўніцтвам тав. Сталіна 2-гі ўсесаюзны з'езд калгаснікаў-ударнікаў дзень за днём працаваў над Прыкладным статутам, улічваючы вопыт перадавых калгасаў і паасобных раёнаў. Тав. Сталін і да з'езда і ў часе з'езда аддаў велізарную ўвагу новаму Прыкладнаму статуту. Ён слухаў кожную прамову калгасніка на з'ездзе, разбіраў кожную прапанову на камісіі з'езда, гутарыў з дзесяткамі дэлегатаў, правяраў розныя бакі справы,—і ўсё гэта для таго, каб выпрацаваць такі Прыкладны статут, які сапраўды дапаможа ўсёй масе калгаснікаў рушыць хутчэй наперад да заможнага і культурнага жыцця.

Гэта ўрок усім комуністам, як трэба працаваць над пытаннямі ўпарадкавання калгаснага жыцця. **(Бурныя, доўга незмаўкаючыя апладысменты).**

□□□□□

сур'ёзныя сутычкі паміж комуністычнымі рабочымі і паліцыяй.

Згодна паведамлення югаслаўскага і аўстрыйскага друку, у Афінах, Салоніках і радзе іншых гарадоў Грэцыі праддаўжаюцца масавыя арышты комуністычных рабочых, якія аддаюцца ваеннаму суду. У Афінах нібыта ў сувязі з раскрыццём «антыўрадавай змовы» арыштавана звыш тысячы комуністычных рабочых.

*

НЬЮ-ЁРК, 11 сакавіка. (БЕЛТА). Газета «Нью-Ёрк таймс» паведамляе аб вялікім размаху забастовачнага руху на Кубе. Абвешчана забастоўка на важнейшых чыгунках. Тэрор супроць бастуючых узмацняецца. У Гаване забіта 6 бастуючых. Зроблена многа арыштаў.

гэтаму супрацоўніцтву і ўмацаванню.

Саймон, у прыватнасці, адзначыў: «Усходні пакт або які-небудзь яго двайнік знаходзіцца ў ліку аб'ектаў нашых імкненняў. І нашы надзеі на ўсеагульнае абмежаванне ўзбраенняў могуць аказацца ўгрунтаванымі».

Лейбарысцкі вотум недавер'я быў адхілен палатай большасцю 424 галасоў супроць 79. Папраўка Остына Чэмберлена была прынята большасцю 312 супроць 73.

Студэнткі тэхнікума наргасуліку — ЗАСЛУЦКАЯ Р. Ф. і ЛЫСЕНКА Е. А. — удзельніцы менскай гарадской алімпіяды комсамольска-маладзёжнай самадзейнасці—выконваюць «Лявоніху».

□ □ □ □ □ □

НАРАДА ПА ЖЫЛОМУ БУДАЎНІЦТВУ ПРЫ ЦК КП(б)Б

Учора пры ЦК КП(б)Б адкрылася ўсебеларуская партыйная нарада па жыломў будаўніцтву. На нарадзе прысутнічаюць комуністы старшыні горжылсаюзаў, жактаў, упраўдомы і інш. работнікі жылога будаўніцтва. Нарадай кіруе загадчык промаддзела ЦК КП(б)Б тав. Готфрыд. У нарадзе прымае таксама ўдзел старшыня ЦСПСБ тав. Кавальчук.

З дакладамі аб жылым будаўніцтве ў 1934 годзе і аб задачах на 1935 год выступілі народны камісар комунальнай гаспадаркі Беларусі тав. **Амбражунас** і старшыня Белжылсаюза тав. Разуеў.

Судаклады зрабілі старшыні жактаў № 28 т. Генкін (Менск) і жакта № 16 т. Барэцкі (Віцебск).

Вечарам пачаліся спрэчкі па дакладах. Усяго запісалася ў спрэчках 40 чалавек. Сёння спрэчкі прадаўжаюцца.

УЗОРНЫЯ ПАСАЖЫРСКІЯ ПАРАХОДЫ

ГОМЕЛЬ. У навігацыі 1935 года па лініях Гомель—Кіеў і Мазыр—Кіеў будуць курсаваць 6 узорных параходаў. Днепрадзвінскім параходствам адпушчаны сродкі на паляпшэнне культурнага абслугоўвання пасажыраў. На параходах «Лівер» і «Чычэрын» абсталёўваюцца радыёўстаноўкі, закупляюцца мяккая мэбля, шашкі, даміно, літаратура і т. д.

Адначасова распачаты работы па пераабсталяванню гомельскай прыстані. Адкрываецца рэстаран. Пашыраецца пакой маці і дзіцяці. Круглыя суткі на прыстані будзе працаваць медыцынскі пункт. Для лепшага абслугоўвання пасажыраў уводзяцца папярэднія заказы на білеты.

★

У КОЖНЫМ СЕЛЬСОВЕЦЕ— ХАТА-РАДЗІЛЬНЯ

ПОЛАЦК. Раённы аддзел аховы здароўя ў бягучым годзе адкрывае ў кожным сельсовеце хату-радзільню. Для падрыхтоўкі кадраў адкрыліся курсы акушорак на 60 чалавек. Сярод слухачоў 38 калгасніц.

★

ПРАМЫСЛОВАСЦЬ ВІЦЕБСКА ВЫКАНАЛА ПЛАН ПЕРШАЙ ДЭКАДЫ САКАВІКА

ВІЦЕБСК, 13 сакавіка. (БЕЛТА). За першую дэкаду сакавіка віцебская прамысловасць план выканала на 100,4 проц. Выпушчана прадукцыі на 4.855.900 руб.

★

ЭЛЕКТРЫФІКАЦЫЯ КАЛГАСАЎ МЕНШЧЫНЫ

Прэзідыум раённага выканаўчага камітэта зацвердзіў план электрыфікацыі калгасаў Менскага раёна ў 1935 годзе. У першую чаргу электрыфікацыі ўключана 10 калгасаў Строчыцкага, Сеніцкага, Падгайскага і Самахвалавіцкага сельсоветаў. У другую чаргу будуць электрыфікаваны найбольш буйныя калгасы па трасе Самахвалавічы—Грычына—Крупічы.

★

ТАКСІ У МАГІЛЕВЕ

МАГІЛЕЎ. У другім паўгоддзі Белдзяржтранс наменіў завоз у Магілеў першых 5-ці таксі.

Тав. АНІСКЕВІЧ Я. М. (комсамольская арганізацыя Белкаапсаюза) — удзельніца менскай гарадской алімпіяды комсамольска-маладзёжнай самадзейнасці, выдзелена для ўдзелу на ўсебеларускай алімпіядзе.

□ □ □ □ □ □

ДЗЕ БУДУЦЬ БУДАВАЦЦА НОВЫЯ ШКОЛЫ?

Прэзідыум Менскага гарадскога совета адвёў зямельныя ўчасткі для пабудовы ў Менску новых школ. Школы будуць будавацца па Лагойскаму тракту—двухпавярховы будынак на 400 вучняў, па Савецкай вул. № 173—4-павярховы будынак на 880 вучняў, па Камароўскай вуліцы №№ 32 і 34—на 280 вучняў і 4-павярховы будынак на 880 чалавек на 3-м Чыгуначным завулку.

—o—

ЗДАРЭННІ

Недалёка ад вёскі Лозні, Нохаўскага сельсовета, Рэчыцкага раёна, лісіца, выратоўваючыся ад праследвання паляўнічага Малашчанка, схавалася ў нару. Паляўнічы выкапаў канаву, лёг у яе бокам, нагнуўся і прабаваў дастаць лісіцу. У гэты час сабака скочыў на ляжаўшага паляўнічага і ўтыркнуў яго і сваю галовы ў нару. Спробы вырвацца з нары аказаліся дарэмнымі. Паляўнічы, сабака і лісіца задушыліся. Толькі праз 4 дні труп Малашчанка быў знойдзен леснікам і сынам Малашчанка.

СПІС ТАВАРЫШОЎ, ВЫЛУЧАНЫХ ГК КП(б)Б ДАКЛАДЧЫКАМІ АБ 64-Й ГАДАВІНЕ ПАРЫЖСКАЙ КОМУНЫ І ДНІ МОПР'а

Готфрыд—завод імя Варашылава, Вальфсон—завод імя Кірава, Агульнік—завод «Большавік», Ажгірэй—завод «Ударнік», Лур'е—завод ланцугоў Галя, Гершон—фабрыка імя Кагановіча, Хейфец—друкарня імя Сталіна, Джэлюк—электрастанцыя, Стэрнін—завод імя Молатава, Гурвіч—ВЭО, Аксёнцаў—МТМ, Гінзбург—ЦЭЦ, Шпітальнік—шпалерная фабрыка, Бэр—шчотачная фабрыка, Баран—шчацінная фабрыка, Кармін—фабрыка імя Куйбышава, Клімаў—фабрыка імя Тэльмана, Савіцкі—фабрыка індывідуальных заказаў, Ошэровіч—фабрыка «Октябр», Задзернюк—фабрыка «8 сакавіка», Якуб—фабрыка «КІМ», Выдра—фабрыка імя Крупскай, Зерніцкі—фабрыка імя Фрунзе, Краўчук—скарняжная фабрыка, Гофман—лямпавая фабрыка, Жаркі—хлебазавод, Канаплін — «Чырвоны тэкстыльшчык», Грышкевіч — Белпрамбуд, Мельцэр — Менбуд, Лазараў—Майстэрні Белпрамбуда, Кучынскі—завод стандартных дамоў, Топаз—пажарная ахова, Клімковіч—фабрыка «Комунарка», Позняк—мясакамбінат Рабіновіч—завод «Беларусь», Клімко малочны завод Ларачкін—завод малочных кіслот, Шэбаковіч—«Чырвоная зорка», Розенблюм—спіртзавод, Мапахаў—завод «Пролетарый», Палігуеў—шклозавод, Сініцкі—«Чырвоны хімік», Бранштэйн—Белкомунбуд, Давідовіч—паравознае дэпо, Дарожкін—вагоннае дэпо, Любін—станцыя Менск МББ чыг., Саевіч—завод імя Мяснікова, Радзецкі—дыстанцыя пуці, Рагоза—цагельны завод № 1—3, Хейфец (ВПП)—цагельны завод № 2—4, Захарава—цагельны завод № 5—6, Окур цагельны завод № 1, Петровіч (СНК)—цагельны завод № 8, Сынько—аўтарамстанцыя, Данілаў—клінкерны завод, Сакалінскі — хімфармзавод, Львовіч—Вадаканал.

РЭЗЕРВ:

Немец, Аксёнаў, Шапіра (юстнаот) Новікава, Мончаж, Фрыдрых, Кабакоў, Добрускін, Лынькоў, Аракелаў, Голікаў, Дзякоў, Аляксейчык, Балоцкі, Баршчэўская, Елзедовіч, Левін, Пінчук, Успенскі.

Інструкцыйны даклад тав. Пасса для дакладчыкаў, сакратароў парткомаў і парторгаў адбудзецца 15 сакавіка ў малой зале Дома партактыва ў 7 гадзін вечара

Сакратар Менгаркома КП(б)Б ХАДАСЕВІЧ.

—o—

ПАВЕДАМЛЕННІ

15-га сакавіка гг., у 12 гадзін дня ў памяшканні Дома партактыва (малая зала, уваход з вул. Энгельса) склікаецца **ПАРТЫЙНЫ СХОД УСІХ КОМУНІСТАЎ, ПРАЦУЮЧЫХ У СОЎГАСАХ, КААПГАСАХ МЕНСКАГА РАЁНА па пытанню аб гатоўнасці да веснавой сяўбы.**

На партсход павінны з'явіцца, апрача работнікаў соўгасаў і каапгасаў кіраўнікі (комуністы) трэстаў, ОРС'аў, прадпрыемстваў, устаноў і сакратары парткомаў, якім належаць соўгасы і каапгасы.

МЕНГАРКОМ КП(б)Б.

**

Менскі ГК КП(б)Б прапануе ўсім таварышам, якія былі вызначаны для правядзення праапрацоўкі статута сельскагаспадарчай арцелі па калгасах не пазней 15-16-га сакавіка прадставіць у сельскагаспадарчы аддзел ГК падрабязныя дакладныя запіскі аб выніках праапрацоўкі.

У выпадку непрадстаўлення таварышы будуць прыцягнуты да адказнасці, як за невыкананне партыйнага даручэння.

МЕНГАРКОМ КП(б)Б.

□□□□□

14 сакавіка ў 16 гадзін вечара ЦСПСБ, Менгаркомам КП(б)Б рэдакцыяй газеты «Звязда» склікаецца

НАРАДА ПА ПЫТАННЮ ПРАКТЫЧНАЙ РАБОТЫ ШЭФСКІХ АРГАНІЗАЦЫЙ ПА ДАПАМОЗЕ СЕЛЬСОВЕТАМ І КАЛГАСАМ У ПАДРЫХТОЎЦЫ І ПРАВЯДЗЕННІ ВЕСНАВОЙ СЯЎБЫ

На нараду выклікаюцца сакратары парткомаў менскіх прадпрыемстваў, старшыні ФЗМК, кіраўнікі шэфкустоў. Запрашаюцца работнікі па шэфству і шэфактывісты.

Нарада адбудзецца ў зале пасяджэнняў ЦСПСБ.

ЦСПСБ, МЕНГАРКОМ КП(б)Б, «ЗВЯЗДА».

Адказны рэдактар Н. СТЭРНІН.

Гукавы кіно-тэатр „ЧЫРВОНАЯ ЗОРКА" — Гукавы мастацкі фільм вытворч. Белдзяржкіно ЗАЛАТЫЯ АГНІ

Гукавы кіно-тэатр „Пролетарый" — Гукавы мастацкі фільм вытворч. Белдзяржкіно Двойчы народжаны

Кіно „Інтэрнацыянал" — Мастацкі фільм вытворч. Белдзяржкіно ДА ЗАЎТРА

Кіно „СПАРТАК" — Выдатны фільм вытворч. Белдзяржкіно ЛЯСНАЯ БЫЛЬ

БЕЛДЗЯРЖТРАМ — Памяшк. дзярж. польскага тэатра. Савецкая, 29, тэлефон 21—812

14 сакавіка

А. БРУШТЭЙН

ПРАЦЯГ БУДЗЕ

пастаноўка Зорава.

Пачатак роўна ў 8 гадзін

Прымаюцца заяўкі на культ. паходы

Каса адкрыта з 12 да 2 і з 5 да 8 з пал. гадз.

АНОНС: „ТАРЦЮФ"

Галоўлітбел № К—1058.

Тыраж 90 000 экз.

Менск, друкарня «Звязда»